

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA
JAVNA DELA KOT DEL AKTIVNE POLITIKE
ZAPOSLOVANJA

TINA UKMAR OPARA

MENTOR
MAG. KLEMEN ŠIROK

KOPER, 2007

POVZETEK

Brezposelnost je v družbenem okolju zelo nezaželena, saj znižuje učinkovitost celotnega gospodarstva, poleg tega pa tudi negativno vpliva na vsakega posameznika. Uspešno odpravljanje brezposelnosti je povezano z nujnim prilagajanjem delovne sile gospodarski aktivnosti, na katero vplivajo tehnološke spremembe in globalizacija. Eden izmed pomembnih ukrepov za zmanjševanje brezposelnosti je aktivna politika zaposlovanja. Nastala je zlasti zato, da bi z njeno pomočjo izboljšali delovanje trga delovne sile ter tako zmanjševali stopnjo brezposelnosti. Javna dela so tudi v občini Piran učinkovit ukrep aktivne politike zaposlovanja. V programe javnih del se vključujejo dolgotrajno brezposelne osebe, ki jim z rednim posredovanjem del ni mogoče zagotoviti zaposlitve.

Ključne besede: trg dela, brezposelnost, zaposlenost, politika zaposlovanja, aktivna politika zaposlovanja, javna dela, program zaposlovanja

ABSTRACT

In the social environment, unemployment is an undesirable phenomenon, reducing the efficiency of the economy as a whole and having a negative impact on each individual. It can be successfully eliminated by adapting the labour force to the economic activity, characterised by technological changes and globalisation. An important measure to reduce unemployment is active employment policy. Such policy is aimed at improving the functioning of the labour market, thus lowering the unemployment rate. Public works are an efficient active employment policy measure also in the municipality of Piran. Public works programmes most often involve long-term unemployed persons to whom employment can not be provided through regular job brokerage.

Key words: labour market, unemployment, employment, employment policy, active employment policy, public works, employment programme

UDK: 331.57 (043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Brezposelnost	3
2.1	Vrste brezposelnosti	6
2.1.1	Prostovoljna brezposelnost	6
2.1.2	Tehnološka brezposelnost	7
2.1.3	Odkrita brezposelnost	7
2.1.4	Prikrita brezposelnost	8
2.2	Merjenje brezposelnosti	9
2.2.1	Registrirana brezposelnost	9
2.2.2	Anketa o delovni sili	10
2.3	Vzroki in posledice brezposelnosti	11
3	Politika zaposlovanja	13
3.1	Oprelitev politike zaposlovanja	15
3.2	Programi politike zaposlovanja	15
3.3	Gibanja na področju zaposlovanja in brezposelnosti v Sloveniji v obdobju od leta 2000 do leta 2005	16
3.3.1	Zaposlenost	16
3.3.2	Registrirana brezposelnost	19
3.3.3	Strukturne značilnosti registrirane brezposelnosti	20
3.4	Gibanja na področju zaposlovanja in brezposelnosti v občini Piran od leta 2000 do leta 2005	22
3.4.1	Zaposlenost	22
3.4.2	Registrirana brezposelnost	24
3.4.3	Strukturne značilnosti registrirane brezposelnosti	24
3.5	Stanje na trgu dela v Sloveniji	25
3.6	Trg dela v Sloveniji kot del Evropskega trga	27
4	Aktivna politika zaposlovanja	31
4.1	Nastanek in razvoj aktivne politike zaposlovanja	31
4.2	Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2007 - 2013	32
4.3	Ukrepi aktivne politike zaposlovanja v letih 2007 in 2008	33
4.3.1	Sredstva za izvajanje	33
4.3.2	Katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja v letih 2007 in 2008	33
5	Javna dela kot program aktivne politike zaposlovanja	37
5.1	Razlogi za oblikovanje javnih del v Sloveniji	38
5.2	Partnerji pri izvajanju programov javni del	38
5.3	Vsebine programov javnih del	40
5.3.1	Programi javnih del s področja socialnega varstva	41

5.3.2 Programi javnih del s področja izobraževanja	42
5.3.3 Programi javnih del s področja kulture.....	43
5.3.4 Programi javnih del s področja naravovarstva in komunale.....	43
5.3.5 Programi javnih del na področju kmetijstva.....	43
5.3.6 Drugi programi javnih del.....	44
5.4 Cilji programov javnih del	44
5.5 Financiranje programov javnih del	45
5.5.1 Finančne obveznosti partnerjev	45
5.5.2 Poročila o izvajanju javnih del	46
6 Javna dela v občini Piran v funkciji aktivne politike zaposlovanja	49
6.1 Stanje na trgu dela v občini Piran.....	49
6.2 Izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja v občini	50
6.3 Strukturne značilnosti brezposelnih oseb, vključenih v ukrepe aktivne politike zaposlovanja v občini	51
6.4 Izvajanje programov javnih del v občini.....	52
6.5 Vsebine programov javnih del v občini Piran.....	55
6.6 Financiranje programov javnih del v občini	57
7 Sklep	61
Literatura	63
Viri	64

SLIKE

Slika 2.1 Stopnja anketne brezposelnosti v nekaterih državah Evropske unije (december 2006)	10
Slika 2.2 Gibanje stopnje anketne brezposelnosti v Sloveniji	11
Slika 3.1 Struktura zaposlenosti po dejavnostih v letu 2005.....	19
Slika 3.2 Gibanje registrirane brezposelnosti v Sloveniji v obdobju od 2005 do 2007 ..	27

TABELE

Tabela 3.1 Delovno aktivno prebivalstvo v Sloveniji v letih 2000-2005 na dan 31.12. (v letu 2005 se podatek nanaša na letno povprečje)	17
Tabela 3.2 Število zaposlenih po dejavnostih v Sloveniji v obdobju od leta 2000 do 2004	17
Tabela 3.3 Gibanje registrirane brezposelnosti v Sloveniji v letih od 2000 do 2005	20
Tabela 3.4 Delovno aktivno prebivalstvo v občini Piran na dan 31.12. (v letu 2005 se podatek nanaša na letno povprečje).....	22
Tabela 3.5 Število zaposlenih po dejavnostih v občini Piran v obdobju od leta 2000 do 2005	23
Tabela 3.6 Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v občini Piran v letih 2000 do 2005	24
Tabela 5.1 Delež vključenih v javna dela po področnih dejavnostih v letu 2005 v Sloveniji.....	41

KRAJŠAVE

ADS	Anketa o delovni sili
APZ	Aktivna politika zaposlovanja
EU	Evropska unija
MOD	Mednarodna organizacija dela
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije
VIZ	Vzgojno izobraževalni zavodi
Zavod	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
ZZZPB	Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti

1 UVOD

Brezposelnost je eden izmed velikih problemov sodobnih razvitih in nerazvitih družb. Za brezposelne štejejo vse osebe, ki so v določenem času brez dela, ki so pripravljene delati in ki iščejo delo (Svetlik 1985, 21). Ni značilen samo za Slovenijo, ampak je prisoten v vseh gospodarstvih in je rezultat nepravilnega delovanja trga delovne sile. Ta se je v svetu in Sloveniji v zadnjih desetih letih močno spremenil. Na družbeni ravni pomeni brezposelnost neizkoriščenost dela aktivnega prebivalstva, neuspešnost makroekonomske politike oblasti, zapostavljenost in neugoden socialni položaj tistega dela prebivalstva, ki se ne more zaposliti, pa bi si to želel, kar je istočasno tudi pomemben vzrok za ekonomsko in socialno razlikovanje v družbi. A brezposelnost je sestavni del sodobne kapitalistične družbe, ki se mu ni mogoče izogniti.

Zaposlitev oziroma delo predstavlja najpomembnejši pogoj za uveljavljanje posameznika in za njegovo prevzemanje vlog v družbi, ki prinašajo ugled in blagostanje. Zaposlitev pomeni potrditev posameznikove sposobnosti za delo in njegove pripravljenosti prispevati k dobrobiti vseh članov družbe.

Danes v razvitem svetu zaposlovanje pomeni več kot le ekonomsko nujo. V obdobju socializma je veljala polna zaposlenost, trg dela ni mogel svobodno delovati po zakonitostih ponudbe in povpraševanja in bil je tog. S preходом na tržno gospodarstvo pa se je začela zmanjševati vloga države na celotnem ekonomskem področju. Prišlo je do večje deregulacije trga dela in tudi do večje fleksibilnosti le tega. Ekonomski dejavniki so tako po tranziciji narekovali nižanje stroškov del in posledično spremembe v politiki zaposlovanja.

S preходом Slovenije v tržno gospodarstvo so se podobno kot v drugih bivših socialističnih državah drastično spremenile razmere na trgu delovne sile. Zaposleni so bili deležni vse manjše zaščite pred izgubo delovnega mesta, manj zaščite pa so bila deležna tudi ekonomsko šibkejša podjetja, od katerih so mnoga šla v stečaj. Za državo in njene prebivalce je to pomenilo velike pretrese. Spremenila sta se tako odnos do dela kot tudi razsežnost dela. Varne oblike za nedoločen čas so postale čez noč negotove.

Zaradi gospodarske recesije, sprememb v industriji in sprememb na trgu delovne sile se je vse bolj večala tudi brezposelnost. Nove tehnologije, družbeno politične spremembe ter drugi dejavniki so na trgu delovne sile povzročili neskladja med ponudbo in povpraševanjem delovne sile.

Ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo (v nadaljevanju EU) pa se je ta obvezala slediti trendom, ki jih ta skupnost uveljavlja na vseh ekonomskih in socialnih področjih. Takšni področji sta tudi brezposelnost in fleksibilnost trga dela.

Cilj je čimbolj zmanjšati brezposelnost in v ta namen je bil v Sloveniji v začetku devetdesetih let ustanovljen Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju

Zavod). Zavod skuša z ukrepi in programi aktivne politike zaposlovanja (v nadaljevanju APZ) zmanjšati razlike med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela. Ti ukrepi morajo biti usklajeni z razmerami na trgu delovne sile, kar pomeni, da morajo največ pozornosti nameniti izobraževanju celotne populacije in ne samo brezposelnim osebam. Poleg izobraževanja pa namenja vse več pozornost tudi drugim ukrepom in programom, ki zajemajo vse skupine brezposelnih, delodajalcev in zaposlenih, ki želijo spremeniti ali izboljšati svoj položaj na trgu dela ter se nenehno dopolnjevati in izpopolnjevati.

Država danes z ukrepi APZ stimulira brezposelne, da se aktivno vključijo v procese razreševanja svojega položaja. Seveda pa morajo biti ti ukrepi stimulatívni tudi za delodajalce, saj trajna oblika zaposlitve prinaša velik riziko.

Namen moje zaključne projektne naloge je predstaviti programe in ukrepe APZ ter programe javnih del, s katerimi država posega na trg delovne sile. Obravnavala bom programe javnih del, ki se kot del APZ v Sloveniji uveljavljajo od leta 1991. Osrednjo pozornost bom namenila izvajanju lokalnih zaposlitvenih programov javnih del v občini Piran. V nalogi bom zajela zadnje razpoložljive podatke, in sicer iz obdobja 2000 do 2007.

Drugo poglavje bom začela z opredelitvijo osnovnih pojmov v povezavi z brezposelnostjo. Obravnavala bom vrste brezposelnosti in njen nastanek. Posebno pozornost bom namenila tudi dvem različnim metodologijam merjenja brezposelnosti. To sta registrirana in anketna brezposelnost. Na koncu pa bom podala še nekaj vzrokov in posledic brezposelnosti.

Tretje poglavje bom namenila politiki zaposlovanja. V njenem okviru bom najprej analizirala gibanja na področju zaposlovanja in brezposelnosti v Sloveniji in nato še v občini Piran v obdobju od leta 2000 do leta 2005. Nato bom analizirala tudi sedanje stanje na trgu dela v Sloveniji ter trg dela v Sloveniji kot del Evropskega trga.

V četrtem poglavju bom pozornost namenila APZ, v njenem okviru bom opisala njen nastanek in razvoj v svetu in v Sloveniji, nadaljevala pa z njenimi ukrepi.

Posebno poglavje, peto poglavje, bom namenila programom javnih del, v katerih udeleženci dobijo možnost in priložnost, da se ponovno aktivno vključijo v delo, da dobijo občutek koristi idr.

V zadnjem poglavju bom analizirala stanje na trgu dela v občini Piran. V okviru tega bom proučila izvajanje ukrepov APZ in izvajanje programov javnih del v občini.

Cilj naloge je analizirati programe in ukrepe aktivne politike zaposlovanja v funkciji reševanja problema brezposelnosti, v tej funkciji pa proučiti javna dela kot ukrep aktivne politike zaposlovanja v vseh njenih strukturnih delih v občini Piran. Želim odgovoriti na vprašanje, kateri programi javnih del se izvajajo v občini in kako vplivajo na zmanjševanje problema brezposelnosti.

2 BREZPOSELNOST

Brezposelnost je najprej in predvsem socialno vprašanje, hkrati pa je povsod tudi eden izmed osrednjih makroekonomskih problemov. Stopnja brezposelnosti je pogosto tudi merilo uspeha makroekonomske politike.

Brezposelnost tudi gospodarstvu odvzema del baze virov. Če to stori in kadar to stori, zmanjša tudi potencialne dejavnosti, ki spodbujajo produktivnost, s tem pa tudi odvzema gorivo motorju gospodarske rasti. Brezposelnost na mnoge načine spreminja motivacijo in spodbude gospodarskih subjektov. Morda zaposlene spodbudi k še večji zavzetosti za delo v strahu, da ne bi izgubili delovnega mesta. Toda enako verjetno je, da se le ti preusmerjajo od domiselnosti k rutinskim opravilom. S tem pa se ali zviša ali zniža tudi gospodarska rast. Gospodarsko rast vodijo strukturne spremembe, ki pa zaradi večanja rasti lahko vodijo do višje brezposelnosti (Zagler 2004, 1).

Zaposlenost je koristna ne samo z vidika države, ampak tudi z vidika posameznika, ki z zaposlitvijo pridobiva dohodke (plačo), potrebne za kvalitetno življenje, z delom pa posameznik tudi uresničuje svojo ustvarjalnost, ki je ena od osnovnih potreb oziroma značilnosti človeka.

Zato lahko izkušnja brezposelnosti škodljivo vpliva na učinkovitost brezposelne osebe, dolgotrajna brezposelnost pa predstavlja številne težave pri pridobivanju delovnega mesta. Brezposelnost je posledica mnogih dejavnikov, med katerimi je tudi močna recesija, in sicer zaradi škodljivih učinkov dolgoročne brezposelnosti, ki jo povzroča znižanje učinkovitosti na trgu dela pri povezovanju nezaposlenih z delovnimi mesti (Layard, Nickell in Jackman 2005, 276).

Splošno in prevladujoče prepričanje je, da je zaposlitev najboljši način za zagotavljanje človekove varnosti v aktivnem življenjskem obdobju. A v Sloveniji se je položaj zaposlenih v zadnjih desetletjih bistveno spremenil. Za razliko od standardne oblike zaposlitve (zaposlitev za nedoločen čas s polnim delovnim časom), ki je bila v preteklosti in je tudi še danes prevladujoča oblika delovnega razmerja, se povečuje delež raznovrstnih oblik zaposlovanja, kot jih opredeljuje Zakon o delovnih razmerjih¹. Ta predvideva različne oblike fleksibilnega zaposlovanja, in sicer zaposlitev za določen čas, zaposlitev za opravljanje dela na domu, zaposlitev s krajšim delovnim časom, zaposlitev s poslovodnimi osebami, zaposlitev med delavcem in delodajalcem, ki opravlja dejavnost zagotavljanja dela delavcev drugemu uporabniku, in zaposlitev zaradi opravljanja javnih del. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije se zaradi tehnoloških sprememb in ekonomskih nihanj znižuje delež stalnih zaposlitev in povečuje delež nestalnih, sklenjenih za določen čas ali s skrajšanim delovnim časom.

---

¹ Uradni list RS, št. 42/2002, 79/2006-ZZZPB-F.

Spremembe pri zaposlovanju vplivajo na ekonomski in socialni položaj posameznika, družine in otrok. Zmanjšuje se varnost in povečuje negotovost. Ekonomska varnost je zato bolj krhka kot pred desetletji. Brezposelnost, ki je bila v Sloveniji do konca osemdesetih let marginalen pojav, je dobila nove razsežnosti. Postala je pereč družbeno ekonomski problem in del našega vsakdanjika. Sprva so izgubljali službe delavci, ki so bili brez izobrazbe ali pa niso bili ustrezno kvalificirani, kasneje pa se je to dogajalo tudi izobraženim in kvalificiranim delavcem. A država, ki se deklarira za socialno, mora ustvarjati možnosti za osebni razvoj in za znosne življenjske razmere za vse državljane oziroma prebivalce (Bubnov-Škoberne 1997, 1447).

Problem brezposelnosti je bil vedno deležen precejšnje pozornosti strokovne, politične in najširše družbene javnosti. V devetdesetih letih je njegov pomen še narasel, kar lahko po mnenju Ivanuše-Bezjak (1995, 5) pripišemo naslednjim dejavnikom:

- propad socialistične družbene ureditve v državah vzhodne Evrope in zapora njihovih tržišč zaradi nastalih kriznih razmer,
- razpad Jugoslavije in s tem ukinitve njenega enotnega tržišča,
- vojne razmere na večjem delu bivše Jugoslavije,
- prehod iz planskega gospodarstva v tržno,
- visoka stopnja inflacije,
- procesi prestrukturiranja domačega gospodarstva,
- številni stečaji in s tem zapiranje delovnih mest,
- hitro naraščanje brezposelnosti idr.

Vzrok za to je bil propad socialističnega sistema v srednji in vzhodni Evropi, ki ni bil sposoben zagotoviti dela za vse, ki so delovno sposobni in voljni delati. Drugi pomemben razlog je bil porast brezposelnosti v razvitih evropskih državah ter vse večja razlika med stopnjo brezposelnosti v Evropi in ZDA (Malačič 1995, 64).

Danes se srečujemo z brezposelnostjo na vsakem koraku. Ta negativno vpliva tudi na posameznikovo fizično in duševno stanje. Mnogi ljudje se ob brezposelnosti počutijo nekoristni, drugim v breme, izločeni iz družbe in osamljeni.

Brezposelnost pa po drugi strani pomeni tudi zapravljjanje razpoložljivih virov, ki zmanjšujejo potencialni proizvod in dohodek (bruto domači proizvod), povečuje neenakost in načenja kakovost človekovega kapitala. Negativne posledice brezposelnosti lahko zaznamo na ravni družbe in na ravni posameznika (Nacionalni program razvoja trga dela in zaposlovanja do leta 2006, Uradni list RS 92/2001).

Gospodarstvo ne more obstajati brez nekaj brezposelnih. Daljša brezposelnost zmanjšuje produktivno moč, zato ni nekaj, kar lahko preprosto sprejmemo. Ko enkrat razumemo proces nastanka brezposelnosti, moramo ukrepati tako, da ga nadzorujemo (Layard, Nickell in Jackman 2005, 509). Zato je v Evropi in seveda tudi v Sloveniji

visoka stopnja brezposelnosti pripeljala do tega, da je zagotavljanje visoke ravni zaposlenosti postalo eden najpomembnejših družbeno-ekonomskih ciljev.

V skladu z opredelitvijo Mednarodnega urada za delo - MOD² (International Labour Organization – ILO) je brezposelnost opredeljena kot število ljudi določene starosti, ki so brez dela, so tekoče na razpolago za delo in iščejo delo v razdobju, o katerem je govora. Vsi trije pogoji morajo biti izpolnjeni, da je oseba brezposelna. Glede na opredelitev MOD je slovenska opredelitev brezposelnosti manj stroga in zato je v Sloveniji podatek o brezposelnosti višji, kot bi bil, če bi uporabljali opredelitev MOD (Senjur 2003, 156-157).

V Sloveniji se po 16. členu Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti³ (v nadaljevanju ZZZPB) za brezposelno osebo šteje:

- oseba, ki ni v delovnem razmerju,
- samozaposlena oseba, katere dobiček iz dejavnosti, ki je ugotovljen brez upoštevanja znižanj in davčnih olajšav v skladu s predpisi o dohodnini in povečan za obračunane obvezne prispevke za socialno varnost, ni presegal zneska zajamčenega nadomestila plače in lastnik ali solastnik gospodarskih družb, ki ni zavarovan na drugi podlagi, in v katerih dobiček, zmanjšan za plačane prispevke za obvezno socialno zavarovanje, v zadnjem koledarskem letu pred nastankom brezposelnosti ni presegal zneska zajamčenega nadomestila plače,
- lastnik, zakupnik, najemnik ali drug uporabnik kmetijskega ali gozdnega zemljišča s katastrskim dohodkom do višine, ki je določena kot podlaga za vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju,
- oseba, ki ni upokojenec, študent, dijak, vajenec, udeleženec izobraževanja odraslih, mlajša od 26 let ali udeleženec izobraževanja v skladu s tem zakonom

---

² Mednarodni urad za delo – MOD je tripartitna agencija Združenih narodov, ki združuje predstavnike vlad, delodajalcev in delavcev iz držav članic pri skupnih dejavnostih za promocijo dostojnega dela po vsem svetu. Posveča se promoviranju boljših možnosti za ženske in moške, da najdejo dostojno in donosno delo in da so pri tem upoštevanji pogoji, kot so svoboda, enakost, varnost in človekovo dostojanstvo. Njeni glavni cilji so promocija pravic pri delu, pospeševanje dostojnega zaposlovanja, spodbujanje socialne varnosti in krepitev dialoga pri obravnavanju z delom povezanih vprašanj.

³ Uradni list RS, št. 5/1991 (17/1991, 2/1994 - popr.), 12/1992, 12/1993-ZUPDN93, 71/1993, 38/1994, 80/1997 Odl.US: U-I-343/94, 69/1998, 67/2002, 2/2004-ZDSS-1 (10/2004 - popr.), 63/2004-ZZRZI, 79/2006, 114/2006-ZUTPG.

ter udeleženec programa usposabljanja na delovnem mestu na podlagi programov ukrepov APZ.

Poleg zgoraj navedenega mora biti oseba tudi:

- zmožna za delo,
- prijavljena pri Zavodu,
- na razpolago za zaposlitev,
- aktivni iskalec zaposlitve.

Za brezposelno osebo šteje tudi oseba, ki je bila do nastanka brezposelnosti v delovnem razmerju in hkrati samozaposlena oseba, če njen dobiček iz dejavnosti, ki je ugotovljen brez upoštevanja znižanj in davčnih olajšav v skladu s predpisi o dohodnini in z upoštevanjem obračunanih obveznih prispevkov, ni presegal zneska zajamčenega nadomestila plače v zadnjem koledarskem letu pred nastankom brezposelnosti.

2.1 Vrste brezposelnosti

Brezposelnost se pojavlja zaradi neravnovesja med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili na trgu dela. Je rezultat prevelike ponudbe delovne sile, premajhnega povpraševanja po delovni sili, neuskladenosti med vrsto ponudbe in povpraševanja po delovni sili ali pa rezultat neustreznega delovanja delovne sile. Pri tem moramo upoštevati, da so nekateri posamezniki, ki jih brezposelnost doleti, prizadeti bolj kot drugi (Svetlik 1985, 63).

Svetlik (1985, 25-43) členi brezposelnost na naslednje:

- prostovoljno brezposelnost,
- tehnološko brezposelnost,
- odkrito brezposelnost,
- prikrito brezposelnost.

2.1.1 Prostovoljna brezposelnost

Prostovoljna brezposelnost je že kar zgodovinski pojav, saj je znana že stoletja. Za prostovoljno brezposelne so se vseskozi šteli potepuhi, berači in obubožani, v času industrializacije pa tudi tisti, ki so se podali na pot za delom in zaslužkom. Koncept brezposelnosti je preživel mnoge kritike in se v različnih oblikah pojavlja še sedaj ter je povezan z raznimi oblikami pomoči, ki so jih deležni brezposelni. Pojav je aktualen tudi danes, ko imamo razmeroma visok življenjski standard, ki omogoča ustvarjanje prihrankov, zavarovanja za primer brezposelnosti, zaposlitev na sivem trgu dela in različne oblike socialnih pomoči (Svetlik 1985, 25-30).

Prostovoljna brezposelnost se kaže v tem, da brezposelni niso pripravljeni delati za nižjo plačo, kot se jim zdi primerna, oziroma se niso pripravljeni preseliti v drug kraj s prostimi delovnimi mesti ali pa jim ni do prekvalifikacije.

Kadar sta na trgu dela ponudba in povpraševanje uravnovešena, lahko dobijo zaposlitev vsi, ki želijo delati, vendar za normalno plačo. Ta plača se oblikuje kot rezultat razmerja med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili. Tako se lahko zgodi, da so plače vedno nižje, če ponudba delovne sile narašča hitreje kot povpraševanje po njej. Prostovoljna brezposelnost se kaže v tem, da delavci niso pripravljeni delati za normalne plače (Svetlik 1985, 25-26).

Razmeroma visok življenjski standard, ki omogoča ustvarjanje prihrankov in nudi razne oblike socialne pomoči, omogoča posamezniku, da brez velikega tveganja za nekaj časa zbeži iz obstoječega sistema zaposlitve.

2.1.2 Tehnološka brezposelnost

Tehnološka brezposelnost je posledica uvajanja novih tehnologij, ki omogočajo proizvodnjo ob manjšem številu delavcev, na drugi strani pa odpirajo delovna mesta, ki zahtevajo bolj usposobljen kader. Nastaja zaradi inovacij in postaja trajna. Je posledica zahtev potrošnikov, ki zahtevajo vedno kakovostnejše in cenejše proizvode (Svetlik 1985, 30-34).

Pojavljajo se nove dejavnosti in nova tehnologija, popolnoma nova in tehnologija, ki nadomešča obstoječo. Popolnoma nova tehnologija veliko bolj pozitivno vpliva na ekonomsko rast in zaposlovanje kakor druga. Primer prve je računalnik, primer druge pa mikroprocesor. Računalnik je spodbudil zaposlovanje, mikroprocesor pa ga bo skrčil.

Modernizacija industrije bo prinesla potrebo po manj delovne sile. Doslej se je odvečna delovna sila preusmerila iz industrije v terciarni sektor, v prihodnje bo to vse težje. Rešitev ne bo več mogoča v terciarnem sektorju oziroma v produkciji storitev, zato nekateri govorijo o pravi katastrofi v zaposlovanju. A kot pravi Svetlik (1985, 30-34), kljub resnosti problema propada dela ne gre kar tako napovedovati. Vseh del tako in tako ne bo mogoče avtomatizirati, zlasti ne tistih, ki zahtevajo osebni stik, so kreativne narave, kjer se bo razvila obsežna produkcija soft-warea. Te dejavnosti bodo predstavljale jedro novega kvartarnega sektorja. Pojavljale pa se bodo tudi nove oblike dela.

2.1.3 Odkrita brezposelnost

Odkrito brezposelnost predstavlja aktualna ponudba delovne sile. Svetlik (1985, 34-37) jo deli na tri vrste:

- *Frikcijska brezposelnost*, ki nastopi zaradi občasnih motenj na trgu delovne sile. Ker ima trg delovne sile funkcijo usklajevanja ponudbe in povpraševanja po delovni sili, lahko frikcijsko brezposelnost pripišemo slabemu delovanju le

tega, predvsem pa slabemu pretoku informacij o prostih delovnih mestih in o iskalcih zaposlitve. Je praviloma kratkotrajna, traja 14 tednov ali manj. Delavec se lahko šteje za frikcijsko brezposelnega le v primeru, če je v času njegove prostovoljne ali neprostovoljne izgube zaposlitve na razpolago delovno mesto, ki ustreza njegovi usposobljenosti oziroma kvalifikaciji.

- *Brezposelnost zaradi premajhnega povpraševanja* se kaže kot presežek delovne sile in jo delimo na ciklično brezposelnost in brezposelnost zaradi neskladne rasti. Pri ciklični brezposelnosti gre za brezposelnost, ki je posledica gospodarske recesije in izgine z oživljanjem gospodarske rasti in pojavlja zaradi cikličnih nihanj v gospodarski aktivnosti. Je tipična makroekonomska brezposelnost. Brezposelnost zaradi neskladne rasti pa se pojavlja v času gospodarskega razcveta. Nastopi zaradi visokega naravnega prirasta prebivalstva, zaradi nenadnih povečanj ponudbe delovne sile, zaradi hitrega tehnološkega razvoja, zaradi neustreznih investicij idr. Traja daljše obdobje.
- *Strukturna brezposelnost* nastopi zaradi neenakosti med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili, ki je posledica gospodarskega razvoja. Nekatere panoge hitro rastejo, druge pa nazadujejo; s tehnološkim razvojem pa se pojavljajo tudi nove. Delavec je torej strukturno brezposeln takrat, ko v času prostovoljne ali neprostovoljne izgube zaposlitve ne more zasesti prostega delovnega mesta zaradi neustrezne kvalifikacije. Eden od vzrokov za večjo strukturno brezposelnost je zagotovo nova tehnologija, ki opozarja na vedno večji razkorak med izobraževalnim in proizvodnim sistemom. Neusklajenost je lahko geografska, ko so potrebe po delavcih v enem kraju ali lokaciji, ponudba dela pa v drugem kraju, mobilnost delovne sile pa je nezadostna, da bi to neusklajenost odpravila. Do neusklajenosti lahko pride tudi med iskano in dejansko usposobljenostjo delavcev. Podjetja sprašujejo po določenih profilih delavcev, na razpolago pa je ponudba drugače usposobljenih delavcev. Strukturna brezposelnost je tako najtežja oblika brezposelnosti, še zlasti, ker so v to skupino vključene težje zaposljive kategorije nezaposlenih. To so osebe s prenizko in neustrezno izobrazbo in osebe, starejše od 45 let. Za njihovo usposabljanje in prestrukturiranje skrbi država z različnimi programi APZ (Svetlik 1985, 34-37).

2.1.4 Prikrita brezposelnost

Prikrita brezposelnost se pojavlja predvsem iz dveh razlogov. Prvi je praktičen. Nobena metoda ugotavljanja brezposelnosti ni mogla zajeti vseh brezposelnih. Vsaki so se izmuznile določene kategorije prebivalcev. Drugi razlog pa izhaja iz »teorije človeških virov«, ki zasleduje cilj idealne oziroma maksimalne produktivne

angažiranosti posameznika, to je čimboljše produktivne izkoriščenosti njegovih delovnih moči. A ne glede na to bi smeli za prikrito ali latentno brezposelne šteti samo tiste osebe, ki same ne želijo biti boljše, dalj časa ali bolj produktivno zaposlene, in osebe, ki niso zaposlene, aktivno ne iščejo zaposlitve, a bi se vendarle želele zaposliti takoj ali pod določenimi pogoji. V to skupino brezposelnih ne štejejo tiste osebe, ki so delno zaposlene in delajo s krajšim delovnim časom ter same ne želijo delati več, ter osebe, ki delajo na določenem delovnem mestu, za katerega se zahteva drugačen poklic, kot ga ta oseba ima, a zaposlitve ne želi menjati (Svetlik 1985, 37-43).

2.2 Merjenje brezposelnosti

Večina evropskih držav, med njimi tudi Slovenija, se za merjenje brezposelnosti poslužuje dveh različnih metod, in sicer:

- metode registrirane brezposelnost,
- ankete o delovni sili (v nadaljevanju ADS).

Obe metodi dajeta različne rezultate, kar pa ne pomeni, da je eno ali drugo merjenje brezposelnosti napačno ali slabo. Gre le za dve različno opredeljeni metodologiji, v katerih je brezposelnost različno opredeljena.

2.2.1 Registrirana brezposelnost

V registrirani brezposelnosti je prikazano število registrirano brezposelnih oseb v Sloveniji, to je oseb, ki so prijavljene pri Zavodu. Gre za osebe, ki so dopolnile 15 let starosti in niso stare več, kot je po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju pogoj za pridobitev pokojnine za najnižjo zavarovalno dobo, ter izpolnjujejo splošne zdravstvene pogoje za delo. Poleg tega niso v delovnem razmerju, niso upokojene, niso študenti, dijaki, vajenci ali udeleženci izobraževanja brezposelnih oseb, nimajo lastnih virov za preživljanje, so na razpolago za zaposlitev in aktivno iščejo zaposlitev.

Vir za ugotavljanje stopnje registrirane brezposelnosti sta Mesečno poročilo o plačah in zaposlenih osebah v družbah, podjetjih in organizacijah, kjer so zajete vse družbe, podjetja in organizacije, razen tistih zasebnih, ki so imela po podatkih statističnega registra manj kot tri zaposlene osebe, in Register brezposelnih oseb na Zavodu.

Stopnjo brezposelnosti izračunamo tako, da število brezposelnih v nekem trenutku delimo s celotno delovno silo (aktivnim prebivalstvom⁴):

---

⁴ Aktivno prebivalstvo sestavljajo osebe nad določeno starostjo, ki so sposobne sodelovati v procesu proizvodnje v določenem referenčnem obdobju. Sestavljajo ga delovno aktivno in brezposelno prebivalstvo. Delovno sposobno prebivalstvo so vse osebe, stare 15 let in več (Statistični letopis RS 2003, 216).

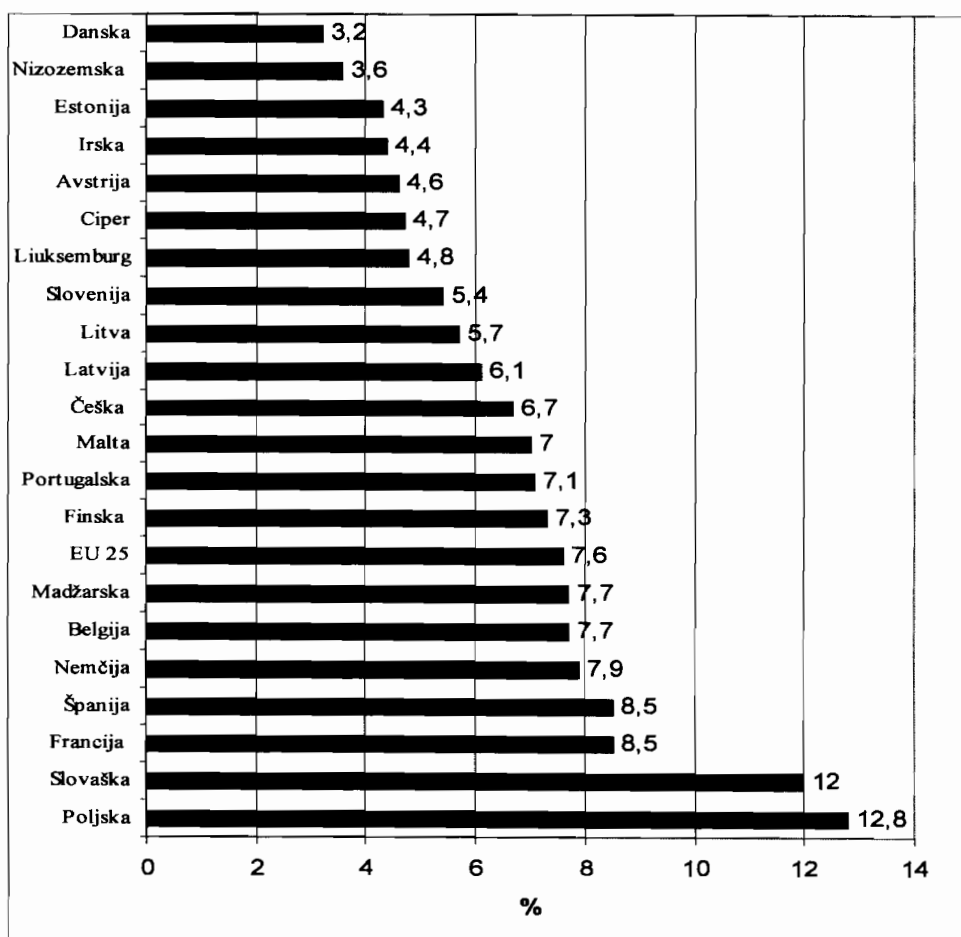
BREZPOSELNI

$$\text{STOPNJA BREZPOSELNOSTI} = \frac{\text{BREZPOSELNI}}{\text{AKTIVNO PREBIVALSTVO}} * 100$$

2.2.2 Anketa o delovni sili

ADS je anketa, s pomočjo katere dobimo podatke o značilnostih trga dela. Izvaja se nepretrgano skozi celo leto, podatke pa Zavod objavlja četrtletno. Rezultati ankete so mednarodno primerljivi, saj se anketa izvaja v skladu s priporočili in navodili Mednarodne organizacije za delo (MOD) in v skladu z zakonodajo EU. To omogoča primerljivost rezultatov in podatkov iz ankete z drugimi državami, ki izvajajo ankete o delovni sili in hkrati tudi časovno primerljivost podatkov s predhodnimi leti.

Slika 2.1 Stopnja anketne brezposelnosti v nekaterih državah Evropske unije (december 2006)

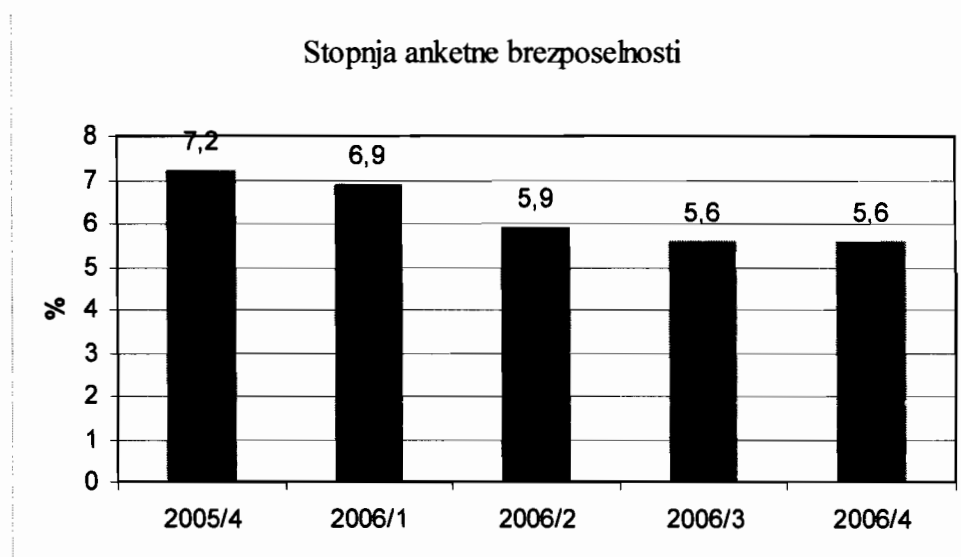
Vir: Eurostat, 2007.

Ta način je najboljše uradno anketiranje gospodinjstev v Sloveniji. Njen namen je zbrati podatke o stanju in spremembah na slovenskem trgu dela. Daje podatke o velikosti, strukturi in značilnostih aktivnega in neaktivnega prebivalstva Slovenije.

Brezposelne osebe v ADS-u so tiste osebe, ki v referenčnem tednu niso bile zaposlene ali samozaposlene in niso opravile nikakršnega dela za plačilo, ter:

- so aktivno iskale zaposlitev in bi jo bile (v dveh tednih) pripravljene takoj sprejeti, če bi jo našle, ali
- so iskale možnosti za samozaposlitev ali
- so že našle zaposlitev, ki jo bodo začele opravljati v času po referenčnem tednu.

Slika 2.2 Gibanje stopnje anketne brezposelnosti v Sloveniji

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, 2007.

2.3 Vzroki in posledice brezposelnosti

Vzroki

Trg dela je bil še pred dvajsetimi leti precej drugačen, kot je danes. Brezposelnost je bila do leta 1987 nizka; brezposelnih je bilo manj kot 15.000. Ta brezposelnost je bila bolj posledica izobrazbene, poklicne in regionalne neuskkljenosti med ponudbo in povpraševanjem (Senjur 1999, 164). Danes pa ima v Sloveniji brezposelnost pretežno strukturni značaj, čeprav je do neke mere tudi posledica premajhnega povpraševanja.

Množična brezposelnost, ki se je v Sloveniji pojavila ob prehodu na tržno gospodarstvo, je bila predvsem posledica izgube trga dela na območju nekdanje Jugoslavije in dediščine preteklosti. Ta se je nanašala na gospodarjenje v razmerah

samoupravnega socializma, ki je imel pomemben vpliv na brezposelnost v obdobju prehoda.

V državah na prehodu predstavljajo vedno večji problem na trgu dela naraščajoča strukturna brezposelnost kot posledica velikih izobrazbenih, poklicnih in regionalnih neskladij, slaba prehodnost oziroma mobilnost delovne sile, velik obseg brezposelnih v skupinah, kot so mladi brez ustrezne izobrazbe in starejši od 50 let idr. (Belčič 1993, 30-31).

Nekateri drugi dejavniki, ki v državah na prehodu so in še vedno vplivajo na brezposelnost, so naslednji:

- Privatizacija v državah, kjer je prevladovalo majhno število velikih državnih podjetij, ki so se privatizirala, je povzročila velike presežke delovne sile. Razlogi so bili v prepočasnem prestrukturiranju delovne sile in prepočasnem razvoju privatnega sektorja.
- Globalizacija zaradi relativno visokih stroškov delovne sile in nespodbudnega gospodarskega okolja omogoča podjetjem, da prenesejo kapital v države z bolj vzpodbudnim gospodarskim okoljem in nižjimi stroški delovne sile in s tem povzroča odpuščanje delavcev.
- Predčasno upokojevanje, ki je prinašalo možnost predčasnega upokojevanja starejših delavcev, ki so se raje odločili za boljšo socialno zaščito kot pa službo (Belčič 1993, 30-31).

Posledice

Brezposelnost je socialni in ekonomski problem, saj pušča negativne posledice na celotni družbi. Prizadene tako posameznega brezposelnega kot ekonomijo države. Z brezposelnostjo pride pri posamezniku do izgube zaupanja in samospoštovanja, zmanjšanja lastne aktivnosti, poslabšanja osebnih in družbenih stikov, osebnih in družinskih problemov, pomanjkanja denarja. Posledice brezposelnosti pa so seveda odvisne od vrste in trajanja brezposelnosti, družbenega položaja družine posameznika, osebnostnih značilnosti (Belčič 1993, 30-31).

3 POLITIKA ZAPOSLOVANJA

Stanje na trgu dela je odvisno od gospodarskih, demografskih in socialnih gibanj. Politika zaposlovanja s svojimi ukrepi vpliva na prilagajanje udeležencev na trgu novim dejavnikom in izzivom v okolju. Glavna usmeritev politike zaposlovanja pa je spodbujanje aktivnih oblik večanja zaposlenosti in reševanja problema brezposelnosti.

Vztrajno visoka brezposelnost v Evropi v devetdesetih letih prejšnjega stoletja je pripeljala do tega, da je bilo vprašanje zagotavljanja visoke ravni zaposlenosti uvrščeno med pomembnejše družbeno – ekonomske cilje EU. Z Amsterdamsko pogodbo je spodbujanje zaposlovanja postalo stvar skupne skrbi in koordinacije. Cilj visoka raven zaposlenosti pa naj bi bil upoštevan pri oblikovanju in uresničevanju vseh politik in aktivnosti EU.

Za Slovenijo so bila devetdeseta leta prejšnjega stoletja prelomna. Pomenila so zaključek prejšnjega političnega in gospodarskega obdobja in začetek novega obdobja – obdobja tranzicije. Za državo in njene prebivalce je to prineslo velike pretrese. Na preizkušnji so bile in so še zmeraj gospodarske in ekonomske sposobnosti - prilagoditi se na spremembe v ožjem in širšem okolju. Procesi prilagajanja slovenskega gospodarstva novim trgom in novim lastninskim razmerjem so močno zmanjšali število in obseg aktivnega prebivalstva. V desetih letih od leta 1987, ko je Slovenija dosegla najvišjo stopnjo aktivnosti in zaposlenosti prebivalstva, se je število aktivnih prebivalcev zmanjšalo za okrog 110 tisoč. V strukturi aktivnega prebivalstva je v devetdesetih letih prišlo do zmanjšanja deleža zaposlenih in povečanja deleža registrirano brezposelnih.

Velike strukturne spremembe v gospodarstvu so povzročile premik zaposlovanja od kmetijskega in industrijskega k storitvenemu. To pa je imelo za posledico veliko izgubo delovnih mest. Osebe, ki so izgubile zaposlitev, so le s težavo našle drugo. Pri iskanju druge zaposlitve so se srečevali predvsem s problemom prenizke izobrazbe ali neustrezne smeri izobrazbe. Le temu je botrovalo tudi dejstvo, da te osebe v času svoje zaposlitve niso bile vključene v usposabljanje. Ker velik del teh brezposelnih oseb ni našel dela, se je posledično njihov čas brezposelnosti podaljševal.

V novem tisočletju in zlasti z vključitvijo v EU so se v Sloveniji na osnovi lastnega programa in Lizbonske strategije začele izvajati številne reforme trga dela. Poglavitna reforma trga dela se razvija v smeri večje prožnosti oziroma fleksibilnosti, s čimer se omogoča večje zaposlovanje, nižjo stopnjo brezposelnosti, hitrejši vstop mladih na trg dela in daljšo dobo delovno aktivnih prebivalcev. A mobilnost delovne sile je v Sloveniji še zmeraj precej nizka. Razlog za to je moč pripisati precejšnji varnosti zaposlitve, ki jo še vedno zagotavlja slovenska zakonodaja (Domadenik, Malačič in Pahor 2006, 23).

V Sloveniji področje zaposlovanja ureja več pravnih aktov, kot so Ustava Republike Slovenije, Zakon o delovnih razmerjih, ZZZPB, Pravilnik o financiranju javnih del in Pravilnik o izvajanju ukrepov APZ.

Ustvarjanje okolja, ki vzpodbuja nastanek novih, rast malih in srednje velikih podjetij, hitrejšo rast podjetniških naložb, večje vlaganje v človeški kapital, že danes ugodno vpliva na rast zaposlenosti in zmanjševanje brezposelnosti v Sloveniji (Statistični urad Republike Slovenije).

Danes, ko govorimo o postindustrijskih, postmodernih in družbah znanja, se spreminja tudi kontekst socialne politike. Nastajajo nova tveganja in socialna politika bo morala razviti nove oblike solidarnosti in mehanizme, s katerimi bo zmanjševala nastala tveganja, ki so povezana predvsem s spremenjenimi pogoji delovanja trga delovne sile. Novi načini naj bi omogočali hkrati gospodarsko rast in socialno kohezijo⁵. Enega izmed pomembnejših (novih) načinov predstavlja v devetdesetih letih prejšnjega stoletja sprejeti princip aktivacije⁶. Princip aktivacije poudarja pomen plačanega dela (torej participacije na trgu dela) za zagotavljanje posameznikove aktivne vključenosti v družbo in družbene procese ter povzroča reformo obstoječih konceptov zagotavljanja varnosti in njihove povezanosti s trgom delovne sile (Kopač 2004, 1).

Cilji socialne politike so predvsem vključevanje vseh za delo zmožnih na trg delovne sile, kar posledično spreminja odnos med trgom delovne sile in državo blaginje oziroma njenimi sistemi socialne varnosti.

V zadnjem desetletju so vse države EU in tako tudi Slovenija sprejele številne reforme sistemov socialne varnosti⁷, s katerimi so jih želele prilagoditi spremenjenim družbenoekonomskim in političnim razmeram in tako na eni strani zmanjšati naraščajoče finančne izdatke, na drugi strani pa omogočiti oziroma spodbuditi (re)integracijo brezposelnih oseb na trg delovne sile (Kopač 2004, 155).

V Sloveniji je Zavod osrednja ustanova za izvajanje politike zaposlovanja v Sloveniji. Zavod deluje na trgu dela in je najpomembnejši posrednik med aktualno

---

⁵ Svet Evrope definira socialno kohezijo kot sposobnost družbe, da zagotovi blaginjo vsem njenim članom, zmanjšuje tveganja in odpravlja polarizacijo. Socialna kohezija temelji na človekovih pravicah kot na delitvi odgovornosti za blaginjo vseh članov družbe, posebno tistih, ki so socialno izključeni.

⁶ Princip aktivacije poudarja predvsem Evropska komisija z željo preseganja obstoječih razlik med državami članicami v načinu in obsegu regulacija trga delovne sile, ki bo omogočal doseganje skupnih (strateških ciljev), in sicer do leta 2010 postati najbolj konkurenčno, dinamično, na znanju temelječe gospodarstvo na svetu, sposobno trajnostne gospodarske rasti, z več in boljšimi delovnimi mesti in večjo socialno kohezijo.

⁷ V sistemih socialne varnosti za primer brezposelnosti so določene temeljne pravice brezposelnih oseb, ki določajo socialnopravni in dohodkovni položaj brezposelnih oseb. Sistem socialne varnosti sestavljata dva sistema, to je sistem socialnega zavarovanja in sistem socialnih pomoči.

ponudbo in povpraševanjem na trgu dela. Osnovna dejavnost Zavoda je pogojena z razmerami v gospodarstvu, saj je gibanje brezposelnosti močno povezano z aktualnimi gospodarskimi razmerami. Uporabnikom storitev zagotavlja profesionalno pomoč pri vključevanju na trg dela in tako prispeva k povečevanju zaposljivosti in zmanjševanju brezposelnosti in s tem zagotavljanju socialne varnosti. Tako je pglavitna naloga Zavoda neposredno in posredno prispevati k povečanju zaposlenosti prebivalstva v Sloveniji. Zavod spremlja stanje na trgu dela ter stanje brezposelnosti in zaposlenosti v Sloveniji. Dejavnost Zavoda opredeljujejo Statut Zavoda (Uradni list RS, št. 84/1999) ter zakoni, drugi podzakonski predpisi, dokumenti, programi ter notranji pravilniki in poslovniki Zavoda.

3.1 Opredelitev politike zaposlovanja

Politika zaposlovanja je del ekonomske in socialne politike. Za politiko zaposlovanja v ožjem pomenu velja, da je to dejavnost države in njenih organov na področju zaposlovanja. V širšem pomenu pa jo lahko opredelimo kot dejavnost za uresničitev interesov širšega kroga socialnih dejavnikov, zainteresiranih za zaposlovanje, kot so delodajalci, sindikati in organizirane socialne skupnosti. Politiko zaposlovanja lahko definiramo kot postavljanje ciljev, oblikovanje programov in ukrepov ter zagotavljanje virov in izvajanje dejavnosti za njihovo uresničevanje. Zato je Zavod osrednji nosilec sistema zaposlovanja (Svetlik, Trbanc 2002, 35).

3.2 Programi politike zaposlovanja

Država pogosto posega na področje zaposlovanja v obliki raznih programov, ki se med seboj precej razlikujejo in so kombinacija raznih sredstev in ukrepov. Razvrščamo jih na programe aktivne in pasivne politike zaposlovanja (Svetlik, Trbanc 2002, 37).

Ukrepe aktivne in pasivne politike zaposlovanja ločimo po dveh vidikih, in sicer sistemskem vidiku in individualnem vidiku. S sistemskega vidika so ukrepi in programi APZ neposredno naravnani k zmanjšanju brezposelnosti. Gre za programe in ukrepe, ki so namenjeni ohranjanju in ustvarjanju novih delovnih mest ter izobraževanju in usposabljanju brezposelnih oseb.

Ukrepi pasivne politike zaposlovanja pa so naravnani k ščititju socialnega položaja brezposelnih in zaposlenih ter k zakonskemu urejanju nekaterih vidikov zaposlitvenih razmerij. Ti ukrepi ne vodijo k zaposlovanju oziroma ga neposredno ne spodbujajo. Vendar pa ti ukrepi oziroma ugodnosti ne omogočajo samo socialne varnosti, ampak posamezniku nalagajo tudi številne naloge.

Iz individualnega vidika pri APZ ukrepi aktivirajo posameznika in ga ne pustijo pri miru, pasivni pa mu puščajo svobodo in ščitijo njegov socialni položaj (Kopač 2002, 144-145).

Države poskušajo z uvajanjem raznovrstnih ukrepov in programov vplivati na ponudbo in povpraševanje po delovni sili na trgu dela ter ju med seboj uravnovežiti. Ti programi in ukrepi so del APZ, katere cilj je predvsem doseganje in/ali ohranjanje visoke stabilne stopnje zaposlenosti. Posameznika aktivirajo ter ohranjajo nova delovna mesta ter izobražujejo in usposabljujejo brezposelne osebe.

Poleg tega pa države vplivajo na trg delovne sile zlasti s svojo socialno politiko. Socialna varnost se zagotavlja s sistemi socialne varnosti, v katerih je določena pravica do denarnih dajatev, med katerimi sta najpomembnejši denarno nadomestilo in denarna pomoč.

Slovenija želi povečati zaposljivost z razvojem aktivnih programov zaposlovanja. Cilj te usmeritve je povečati število brezposelnih oseb, ki bi bile vključene v programe APZ.

3.3 Gibanja na področju zaposlovanja in brezposelnosti v Sloveniji v obdobju od leta 2000 do leta 2005

Slovenija je v letu 2000 beležila nadaljevanje gospodarske rasti, na katero je vplivala zlasti gospodarska rast v njenih najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah, zaradi katere sta se krepila obseg proizvodnje in izvoz. Posledica ugodnih gospodarskih razmer je bilo povečanje povpraševanja delodajalcev po delovni sili in posledica je bilo zmanjševanje registrirane brezposelnosti.

Leto 2005 je bilo z gospodarskega vidika ugodno leto, saj se je takrat okrepila zunanjetrgovinska menjava, kar je tudi posledica okrevanja evropskih gospodarstev ter vključitev Slovenije v EU. Kljub ugodnim gospodarskim rezultatom pa v določenih gospodarskih panogah prihaja do prestrukturiranja, kar ima za posledico tudi zmanjševanje zaposlenih v teh dejavnostih in presežni delavci se večinoma prijavijo na Zavodu.

3.3.1 Zaposlenost

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bilo v povprečju leta 2000 delovno aktivnih 800.541 prebivalcev Slovenije ter 104.583 brezposelnih oseb. V letu 2005 pa je bilo povprečno delovno aktivnih 813.100 prebivalcev ter 91.889 brezposelnih. Delovno aktivno prebivalstvo je od leta 2000 pa vse do leta 2002 beležilo rast, ki se je leta 2002 pričela umirjati. Leta 2003 pa se je trend obrnil v negativno smer. Kljub neugodnim razmeram v letu 2003, ki so bile posledica obsežnega upadanja samozaposlenih oseb in pri njih zaposlenih oseb, se je povprečno število delovno aktivnega prebivalstva od leta 2000 do leta 2004 povečalo za 1,82 odstotka. Ker pa so s 1. januarjem 2005 na Statističnem uradu Republike Slovenije spremenili metodologijo zajemanja podatkov o zaposlenih in samozaposlenih oseb, podatki za leto 2005 niso več neposredno primerljivi s podatki v obdobju od leta 2000 do 2004.

Tabela 3.1 Delovno aktivno prebivalstvo v Sloveniji v letih 2000-2005 na dan 31.12. (v letu 2005 se podatek nanaša na letno povprečje)

Kategorije/leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Delovno aktivno prebivalstvo	768172	779041	783499	777247	782206	813100
Zaposleni – skupaj	683042	694817	697850	699146	702647	731596
Zaposleni pri pravnih osebah	615493	626444	631053	632982	637004	666175
Zaposlenih pri fizičnih osebah	67549	68373	66797	66164	654642	65422
Samostojni podjetniki	44858	44656	44201	43308	43029	43501

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2006.

Z letom 2003 se je trend zmanjševanja potreb delodajalcev v Sloveniji po delavcih zaustavil in obrnil v pozitivno smer; naraščanje povpraševanja po delavcih pa je bilo zaznati tudi v letu 2005. Povečanja števila potreb po delavcih ne moremo v celoti pripisati ugodnim gospodarskim razmeram in večjemu interesu delodajalcev za zaposlovanje. Ker gre za administrativni vir podatkov, je porast treba pojasniti tudi v povezavi z nekaterimi spremembami v predpisih, ki določajo obveznost prijavljanja in objavljanja prostih delovnih mest.

Po podatkih Zavoda za zdravstveno zavarovanje Republike Slovenije o prijavah v pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje, ki so bile izvedene na podlagi predhodno prijavljenih potreb po delavcih oziroma pripravnikih, se je v letu 2000 na prostih delovnih mestih zaposlilo 120.130 oseb, v letu 2005 pa 136.950 oseb.

Tabela 3.2 Število zaposlenih po dejavnostih v Sloveniji v obdobju od leta 2000 do 2004

Področja dejavnosti	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	Stopnja rasti (2000-2004) v %
A Kmetijstvo, lov gozdarstvo	8315	7715	7367	7142	6711	6843	-19,3
B Ribišstvo	189	184	182	179	158	175	-16,2
C Rudarstvo	5670	5371	5023	4752	4294	4133	-24,3
D Predelovalne dejavnosti	224529	226877	229559	226183	224306	223864	-0,1
E Oskrba z elektriko, plinom, vodo	11361	11269	11524	11215	11085	11352	-2,4
F Gradbeništvo	49416	48819	48997	49479	49885	56666	0,9
G Trgovina;popravila motornih vozil	89105	91036	92425	92569	92869	99284	4,2
H Gostinstvo	24413	24580	24758	24641	24910	26756	2,0

Politika zaposlovanja

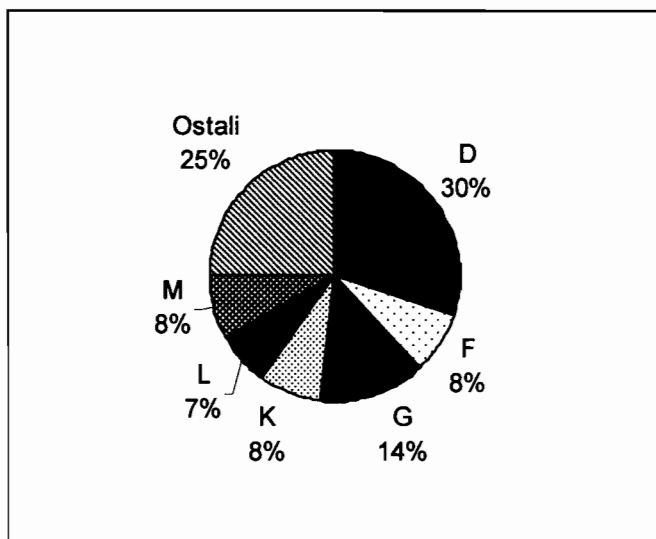
I	Promet, skladiščenje in zveze	40194	41407	42772	42941	42097	44471	4,7
J	Finančno posredništvo	19217	19750	20179	19805	20201	20958	5,1
K	Nepremičnine, najem, poslovne storitve	40321	43041	46796	49143	51323	59036	27,3
L	Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	44149	45812	46853	48955	50255	49673	13,8
M	Izobraževanje	52945	53988	54961	55602	56791	57521	7,3
N	Zdravstvo, socialno varstvo	52822	54274	45734	45713	47034	48250	-11,0
O	Druge javne, skupne in osebne storitve	19637	19838	19977	20329	20274	22127	3,2
P	Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	761	857	743	499	456	489	-40,1

*Opomba: sprememba metodologije zajemanja podatkov s 1.1.2005.

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2006.

Najbolj dinamična panoga tako z vidika stopnje rasti delovno aktivnega prebivalstva kot z vidika rasti zaposlenosti v obdobju 2000-2004 so bile panoge poslovanja z nepremičninami, najem, poslovne storitve (panoga K), kjer se je število delovno aktivnega prebivalstva povečalo za skoraj 25 odstotkov, zaposlenost pa za slabih 17 odstotkov. Pozitivno rast števila delovno aktivnih oseb in zaposlenosti sta v proučevanem obdobju zabeležili tudi panogi L, dejavnost javne uprave in obrambe, obvezno socialno zavarovanje (13,8 odstotkov) in M, izobraževanje (7,2 odstotka), ki ju uvrščamo pretežno v javni sektor. Iz tega lahko razberemo, da se je zaposlenost v obdobju od leta 2000 do 2004 v veliki meri povečevala zaradi zaposlovanja v javnem sektorju. Nizko rast števila zaposlenih je v tem obdobju mogoče zaznati tudi v panogah gradbeništva, trgovine, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe, gostinstva; prometa, skladiščenja, zvez in finančnega posredništva (Domadenik, Malačič in Pahor 2006, 110).

Slika 3.1 Struktura zaposlenosti po dejavnostih v letu 2005

Opomba: Področja dejavnosti: A Kmetijstvo in gozdarstvo; B Ribištvo; C Rudarstvo; D Predelovalne dejavnosti; E Oskrba z elektriko, plinom in vodo; F Gradbeništvo; G Trgovina, popravila motornih vozil in izdelov široke porabe; H Gostinstvo; I Promet, skladiščenje in zveze; J Finančno posredništvo; K Poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve; L dejavnosti javne uprave in obrambe, obvezno socialno zavarovanje; M Izobraževanje; N Zdravstveno, socialno varstvo; O Druge javne, skupne in osebne storitvene dejavnosti; P Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem.

Vir. Statistični urad Republike Slovenije, 2006.

V letu 2005 je bilo 30 odstotkov vseh zaposlenih v predelovalnih dejavnostih, 14 odstotkov v panogi trgovine in popravila motornih vozil, 8 odstotkov v panogah gradbeništva in nepremičnin, najema in poslovnih storitev ter izobraževanja, 7 odstotkov pa v javni upravi, obrambi in socialnem zavarovanju. Vse ostale panoge so skupaj zaposlovale 25 odstotkov vseh zaposlenih ljudi v državi.

3.3.2 Registrirana brezposelnost

V drugi polovici devetdesetih let prejšnjega stoletja se s ponovnim gospodarskim zagonom zaposlenost ni bistveno povečala. Gospodarska rast je bolj kot na rast zaposlovanja vplivala na povečanje produktivnosti dela, zato se je število registriranih brezposelnih le počasi zmanjševalo. Izrazitejši preobrat v gibanju registrirane brezposelnosti smo zaznali šele v letu 1999. Število registriranih brezposelnih oseb se je začelo zmanjševati. Na padec brezposelnosti je poleg administrativnih razlogov (uveljavitev novele ZZZPB, s katero so osebe, vključene v javna dela, pridobile status zaposlene osebe) in učinkov ukrepov politike zaposlovanja pozitivno vplivala tudi rast zaposlenosti. Število brezposelnih oseb se je zmanjševalo tudi v večini mesecev leta 2000, raslo je samo v mesecih, v katerih je zaradi sezonskih vplivov prišlo do visokega priliva.

Tudi v letu 2005 se je v državi nadaljevalo zmanjševanje števila brezposelnih oseb. Po podatkih Zavoda je bilo v letu 2005 povprečno 91.889 registriranih brezposelnih oseb, ob koncu leta pa je bilo na Zavodu prijavljenih 92.575 brezposelnih oseb, kar je slabih 15 tisoč oseb manj, kot je znašalo povprečje leta 2000. Posledično se je znižala tudi stopnja registrirane brezposelnosti iz 12,2 odstotka v letu 2000 na 10,2 odstotka v letu 2005. Število brezposelnih se je relativno najbolj znižalo med letoma 2003 in 2004.

Zmanjšanje brezposelnosti je posledica ugodnih gospodarskih gibanj, saj se je večina glavnih makroekonomskih kazalcev, med njimi tudi rast delovno aktivnega prebivalstva, glede na prejšnja leta izboljševalo.

Tabela 3.3 Gibanje registrirane brezposelnosti v Sloveniji v letih od 2000 do 2005

Leto	Število registrirano brezposelnih oseb (stanje 31.12.)	Rast (verižni indeks)	Povprečno število registrirano brezposelnih oseb	Rast (verižni indeks)	Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti (v %)
2000	104.583	91,5	106.601	89,6	12,2
2001	104.316	99,7	101.857	95,5	11,6
2002	99.607	95,5	102.653	100,8	11,6
2003	95.993	96,4	97.674	95,2	11,2
2004	90.728	94,5	92.826	95,0	10,6
2005	92.575	102,0	91.889	99,0	10,2

Vir: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta Ljubljana, 2006.

3.3.3 Strukturne značilnosti registrirane brezposelnosti

Velike strukturne spremembe v gospodarstvu so povzročile premik zaposlovanja od kmetijskega in industrijskega sektorja k storitvenemu. Za večino oseb, ki so v začetku desetletja izgubile delo zaradi stečajev ali kot presežni delavci v industrijskem sektorju, je bila značilna nizka izobrazbena raven (osnovna šola, polkvalificirani), ponavadi je bila to tudi njihova prva služba. Izguba dela je nanje močno vplivala. Znašli so se v krizni situaciji, ki je marsikoga močno prizadela. Zaradi strukturnih sprememb je prihajalo do sprememb pri povpraševanju na trgu dela. Zvišala so se tudi pričakovanja delodajalcev pri izobrazbi in dodatnih znanjih kandidatov za zaposlitev, zato so se za določene kategorije brezposelnih možnosti za zaposlitev močno zmanjšale. Velik del brezposelnih brez zadostne ali ustrezne izobrazbe ni našel dela. Čas njihove brezposelnosti se je podaljševal, kar je še dodano negativno vplivalo na njihove možnosti in motiviranost za zaposlitev.

Zaradi krize določenih panog predelovalnih dejavnosti, ki so zaposlovale predvsem moško delovno silo, se je po podatkih Zavoda v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja delež žensk med brezposelnimi znižal in je v letu 1993 znašal 43,8 odstotkov. V drugi polovici desetletja pa se je s pojavom težav v tekstilni in obutveni industriji povečevalo tudi odpuščanje ženske delovne sile, kar je povzročilo postopno izenačevanje deležev obeh spolov v brezposelnosti. Povprečno je bila v letu 2000 brezposelnih 106.601 oseb, od tega 54.094 žensk. Njihov delež je bil 50,7 odstotkov, v letu 2003 pa že 52,8 odstotkov. Nadaljnje gibanje brezposelnosti žensk bo močno odvisno od nadaljnjega prestrukturiranja dejavnosti, ki zaposlujejo pretežno ženske.

Starostna struktura registrirano brezposelnih oseb se je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja močno poslabšala. Starejši pa še danes težko najdejo zaposlitev. V prihodnosti, kot kažejo demografska gibanja, se bo v Evropi v naslednjih desetih letih število oseb med 50 in 59 let dvignilo vsaj za 12 odstotkov, število mladih med 15 in 19 leti pa bo upadlo za vsaj 5 odstotkov, kar bo le še povečevalo probleme (Cvahte 2004). Na to, da starejši težko najdejo zaposlitev, vplivajo njihova izobrazba, starost in zakonodaja, saj delodajalci pri zaposlovanju dajejo prednost mlajšim in bolje izobraženim osebam. Čeprav naš Zakon o delovnih razmerjih enako kot večina zakonodaje EU šteje za starejšega delavca tistega, ki je starejši od 55 let, pa se to v praksi često kaže drugače. Za starejšega se pogosto šteje že delavec, ki je dopolnil 40 let, za nedvomno starejšega pa tistega, ki je dopolnil 45 let (Cvahte 2004). Pri starejših je nižja tudi motiviranost za nadaljnje izobraževanje in ponovno zaposlitev. Poleg tega se je s prestrukturiranjem gospodarstva spremenilo povpraševanje po delavcih. Stagniralo oziroma zmanjševalo se je povpraševanje po poklicnih kvalifikacijah, ki jih imajo večinoma starejši brezposelni in so značilne za industrijski sektor, v porastu pa je povpraševanje predvsem storitvenega sektorja po delavcih s postsekundarno izobrazbo. V takšni situaciji torej ni presenetljivo, da večina starejših oseb, ki postanejo brezposelne, ne najde nove zaposlitve in se njihov čas brezposelnosti daljša. Izboljšanje zaposlitvenih možnosti teh brezposelnih oseb je bila v zadnjem času v okviru ukrepov APZ namenjena posebna pozornost. V začetku tega desetletja pa so se trendi starostne strukture zaposlenih obrnili. V porastu je število brezposelnih oseb v starosti od 25 do 30 let, od decembra 2000 do decembra 2005 je njihovo število naraslo za dobrih 4 tisoč oseb. Na drugi strani pa se je zmanjšalo število brezposelnih oseb v starosti nad 50 let (za dobrih 7 tisoč) ter v starosti od 40 do 50 let (za dobrih 5 tisoč oseb). Vzrokov za te spremembe je več, pomembnejša sta vedno večji priliv mlajših kategorij brezposelnih ter prenos oseb v evidenco po drugih zakonih (Domadenik, Malačič in Pahor 2006, 8).

3.4 Gibanja na področju zaposlovanja in brezposelnosti v občini Piran od leta 2000 do leta 2005

Zavod, območna enota Koper, pokriva eno desetino površine Slovenije in zajema šest Uradov za delo, in sicer Piran, Izola, Koper, Sežano, Ilirsko Bistrico in Postojno. Uradi za delo, ki delujejo v okviru območnih enot Zavoda, obsegajo geografsko območje upravnih enot, ki se ujemajo z območjem posamezne občine. Tako tudi Urad za delo Piran obsega območje piranske občine, ki jo v svoji zaključni nalogi obravnavam.

Konec leta 2000 je bilo v Sloveniji registriranih 104.583 brezposelnih oseb, od tega je od pet do deset tisoč oseb iskalo delo tudi v koprski območni enoti. Med območnimi enotami Zavoda ter tudi med posameznimi občinami oziroma Uradi za delo znotraj območnih enot pa so že pred tranzicijo obstajale razlike, ki pa so se še povečale s tranzicijskimi spremembami (Zavod).

3.4.1 Zaposlenost

Po podatkih Zavoda je bilo na koncu leta 2000 v piranski občini 7.179 aktivnih prebivalcev, od katerih je bilo 6.520 delovno aktivnih oseb. Na koncu leta 2005 pa je bilo 7.532 aktivnih prebivalcev ter 6.868 delovno aktivnih oseb. Delovno aktivno prebivalstvo je od leta 2000, ko je njihov odstotek znašal 90,8 odstotkov, do leta 2003, ko je le ta znašal 88,3 odstotkov, padalo, nato pa leta 2004 začelo rasti in je leta 2005 znašalo 91,2 odstotkov. Povprečno število delovno aktivnega prebivalstva se je v obdobju od leta 2000 do leta 2005 povečalo 0,4 odstotka. Kot je bilo že omenjeno v predhodnih poglavjih, je Statistični urad Republike Slovenije s 1. januarjem 2005 spremenil metodologijo zajemanja podatkov o zaposlenih in samozaposlenih osebah, zato podatki za leto 2005 niso več neposredno primerljivi s podatki v obdobju od leta 2000 do 2004.

Tabela 3.4 Delovno aktivno prebivalstvo v občini Piran na dan 31.12. (v letu 2005 se podatek nanaša na letno povprečje)

Kategorije/leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Delovno aktivno prebivalstvo	6.520	6.342	6.320	6.364	6.363	6.868
Zaposleni (zaposlene osebe v kmetijskih, v nekmetijskih in storitvenih dejavnostih)	5.098	4.933	4.879	4.860	4.812	5.350
Zaposleni pri samozaposlenih osebah	716	710	728	779	755	708
Samozaposlene osebe	706	699	713	725	796	810

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, 2006.

Po podatkih Zavoda za zdravstveno zavarovanje Republike Slovenije o prijavah v pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje se je v letu 2000 na prostih delovnih mestih zaposlilo 468 registrirano brezposelnih oseb, v letu 2005 pa 502 oseb.

Tabela 3.5 Število zaposlenih po dejavnostih v občini Piran v obdobju od leta 2000 do 2005

Področja dejavnosti	2000	2001	2002	2003	2004	2005
A Kmetijstvo, lov gozdarstvo	98	99	105	87	93	79
B Ribištvo	12	12	13	18	35	56
C Rudarstvo	64	61	55	66	75	84
D Predelovalne dejavnosti	631	445	336	337	330	320
E Oskrba z elektriko, plinom, vodo	14	14	14	15	17	16
F Gradbeništvo	339	325	329	347	335	401
G Trgovina;popravila motornih vozil	918	988	950	889	881	994
H Gostinstvo	1538	1535	1540	1569	1588	1686
I Promet, skladiščenje in zveze	314	310	315	306	299	369
J Finančno posredništvo	68	68	56	55	53	56
K Nepremičnine, najem, poslovne storitve	309	341	367	463	490	484
L Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	320	326	339	334	309	408
M Izobraževanje	732	740	730	709	720	702
N Zdravstvo, socialno varstvo	222	249	250	250	258	268
O Druge javne, skupne in osebne storitve	853	855	866	904	906	925
P Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	3	3	7	6	7	7

Vir: Zavod Republike Slovenije, Območna služba Koper, 2006.

Največji odstotek delovno aktivnega prebivalstva v piranski občini je bil v obdobju od leta 2000 do leta 2005 v panogi H, to je v gostinstvu. Odstotek je v letu 2000 znašal 24 odstotkov, v letu 2005 pa 24,6 odstotkov, kar pomeni, da smo v tej panogi zabeležiti 0,6 odstotkovno rast. Drugi dve panogi, ki v občini zaposlujeta največje število delovno aktivnega prebivalstva, sta panoga G, to so trgovina, popravila motornih vozil in izdelki široke potrošnje, ter panoga O, ki zajema druge javne skupne in osebne storitvene dejavnosti. V panogi G je bilo v letu 2000 zaposlenih 14,3 odstotkov oseb, leta 2005 pa 14,5 odstotkov delovno aktivnih oseb, kar kaže na 0,2 odstotkovno rast v tem obdobju.

V panogi O je bilo v letu 2000 zaposlenih povprečno 13,2 odstotkov oseb, v letu 2005 pa 13,5 odstotkov, kar je za 0,3 odstotka več kot leta 2000.

3.4.2 Registrirana brezposelnost

Registrirana brezposelnost kaže na področju regije zanimive trende. Tu se je brezposelnost pričela zmanjševati leta 1995 in se je nadaljevala vse do leta 2003, ko se je trend zmanjševanja brezposelnosti začasno ustavil. A že v naslednjih letih se je spet nadaljeval.

Občina Piran beleži drugačne trende, te prikazujem v naslednji tabeli.

Tabela 3.6 Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v občini Piran v letih 2000 do 2005

Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Piran	8,5	9,1	9,4	10,0	9,5	8,5

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Območna enota Koper, 2006.

Povprečna stopnja brezposelnosti je bila po podatkih Zavoda v občini Piran leta 2005 enaka povprečni stopnji leta 2000 in je znašala 8,5 odstotkov. Od leta 2000 je povprečna stopnja brezposelnosti rasla do leta 2003, ko je znašala 10,0 odstotkov. Potem pa pričela padati, tako da je leta 2005 spet dosegla nivo leta 2000.

3.4.3 Strukturne značilnosti registrirane brezposelnosti

Leta 2000 je bilo po podatkih Zavoda od 686 registrirano brezposelnih oseb v občini Piran 45 odstotkov žensk, 48,8 odstotkov dolgotrajno brezposelnih (osebe, ki iščejo zaposlitev nad 1 leto) ter 20,4 odstotkov brezposelnih, starih nad 50 let.

Indikativno je, da je 25,1 odstotkov registriranih brezposelnih oseb imelo le I. in II. stopnjo izobrazbe. V obdobju od leta 2000 pa do leta 2002 je število registrirano brezposelnih s I. in II. stopnjo izobrazbe naraščalo, nato pa začelo upadati. Število oseb s III. in IV. stopnjo izobrazbe se je od leta 2000 do leta 2003 zmanjševalo, nato pa začelo naraščati. Število registriranih brezposelnih oseb s V. stopnjo izobrazbe je skozi obdobje od leta 2000 do leta 2005 nihalo ter se leta 2005 v primerjavi s predhodnim letom zmanjšalo. Število brezposelnih oseb s VI. stopnjo izobrazbe je v teh letih nihalo, prav tako število registrirano brezposelnih oseb s VII. in VIII. stopnjo izobrazbe, ki pa se je proti koncu obravnavanega obdobja zmanjšalo (Zavod).

Od leta 2000 do leta 2005 se je delež registriranih brezposelnih žensk kljub prizadevanjem zmanjšal le za 1,2 odstotka in je leta 2005 znašal 43,8 odstotkov (Zavod).

Delež dolgotrajno brezposelnih oseb, ki iščejo zaposlitev nad 1 leto, se je v obravnavanem obdobju zmanjšal za 11 odstotkov in je tako konec leta 2005 znašal 37,8 odstotkov (Zavod).

Izrazito povečanje deleža registriranih brezposelnih oseb je zaznati v kategoriji brezposelnih, starih nad 50 let. Ta delež se je v obdobju 2000-2005 povečal kar za 7,1 odstotkov. Istočasno pa se je delež brezposelnih oseb, starih do 26 let, v tem času zmanjšal za 4,2 odstotka (Zavod).

3.5 Stanje na trgu dela v Sloveniji

Zaposlovanje je najtesneje povezano s spremembami ekonomskih dejavnikov, kot so deindustrializacija, tehnološke spremembe in še zlasti globalizacija. Zato se prav na tem področju v zadnjih letih dogajajo pomembne spremembe, ki so tudi notranje strukturne. Gospodarsko okrevanje najbolj razvitih gospodarstev pa v zadnjem času vpliva na zmanjševanje problema brezposelnosti.

Slovenija je z vključitvijo v EU vstopila na globalne trge, tudi trge delovne sile. Vključitev Slovenije v EU je prinesla nove razvojne možnosti pa tudi nevarnosti. V globaliziranem svetu velja neizprosna konkurenca, zato delodajalci gledajo na zaposlovanje vedno bolj samo skozi evro. To je ekonomska logika, ki jih sili, da neprestano iščejo konkurenčne prednosti. To pa na področju zaposlovanja pomeni zaposlovanje najboljše in najcenejše delovne sile.

Slovenija v zadnjem obdobju in še zlasti v tem letu doživlja gospodarski razcvet. Družbeni proizvod raste nad vsemi pričakovanji. Zaradi potreb po delovni sili se zmanjšuje brezposelnost. Zato so trendi zelo ugodni.

Leta 2005 je bilo v Sloveniji povprečno letno brezposelnih 91.889 oseb. Ugoden trend se je nadaljeval tudi v letu 2006 in v prvi polovici leta 2007. Decembra leta 2006 je bilo v Sloveniji brezposelnih 78.303 oseb, v prvem polletju leta 2007 pa je bilo na Zavodu povprečno prijavljenih le še 74.072 brezposelnih oseb in junija 2007 celo samo 69.272 brezposelnih oseb (Zavod).

Podatke v absolutnem številu navajam zato, ker so najbolj čisti. Podatki o tem, koliko je prijavljenih brezposelnih, in zlasti, koliko se jih je zaposlilo, namreč vsebujejo notranjo dinamiko, ki zajema zaposlitev po izteku zaposlitve za določen čas, prijave zaradi stečajev, iskalce prve zaposlitve, druge razloge idr.

Zanimiv je podatek Zavoda konec junija 2007, ki prikazuje strukturo brezposelnih, in sicer:

- žensk 55,6 odstotkov,
- iskalcev prve zaposlitve 18,8 odstotkov,
- brezposelnih, starih do 26 let, 16,0 odstotkov,

- brezposelnih, starih 26-39 let, 31,1 odstotkov,
- brezposelnih, starih 40-49 let, 21,2 odstotkov,
- brezposelnih, starih 50 let ali več, 31,8 odstotkov,
- trajno presežnih delavcev in brezposelnih zaradi stečajev 22,7 odstotkov,
- brezposelnih s I. – II. stopnjo izobrazbe 39,1 odstotkov,
- dolgotrajno brezposelne osebe (brezposelne več kot eno leto) 55,0 odstotkov.

Ker je zaposlitev tako ekonomski kot socialni in individualni problem, se mu posveča veliko pozornost. Velik problem predstavlja zaposlovanje mladih, ki so iskalci prve zaposlitve. Družba si je zastavila cilj, in sicer čim višjo stopnjo izobrazbe zaradi tehnoloških zahtev dela kot zaradi tega, ker se bolj izobraženi lažje prilagodijo zahtevam različnih delovnih mest. A podatki kažejo zaskrbljujočo sliko problema mladih, ki iščejo prvo zaposlitev, saj je kar 18,8 % teh brezposelnih (Zavod). Vzrokov za to je gotovo več, eden od njih tudi strukturna neskladja, ki kažejo, da je preveč družboslovno in premalo tehnično izobraženih mladih ljudi. Mlade same pa poleg tega skrbi tudi dejstvo, da je vse več zaposlitev za določen čas oziroma časovno omejenih zaposlitev. Tako kažejo podatki, da se je že v letu 2005 morale sprijazniti s takšno zaposlitvijo celo 83 % iskalcev prve zaposlitve, kar je več kot v mnogih razvitih evropskih državah. (Repovž 2006).

Problem pa predstavlja tudi zaposlovanje starejših oseb, tistih nad 50 let, saj ti predstavljajo celo 31,8 % brezposelnih (Zavod).

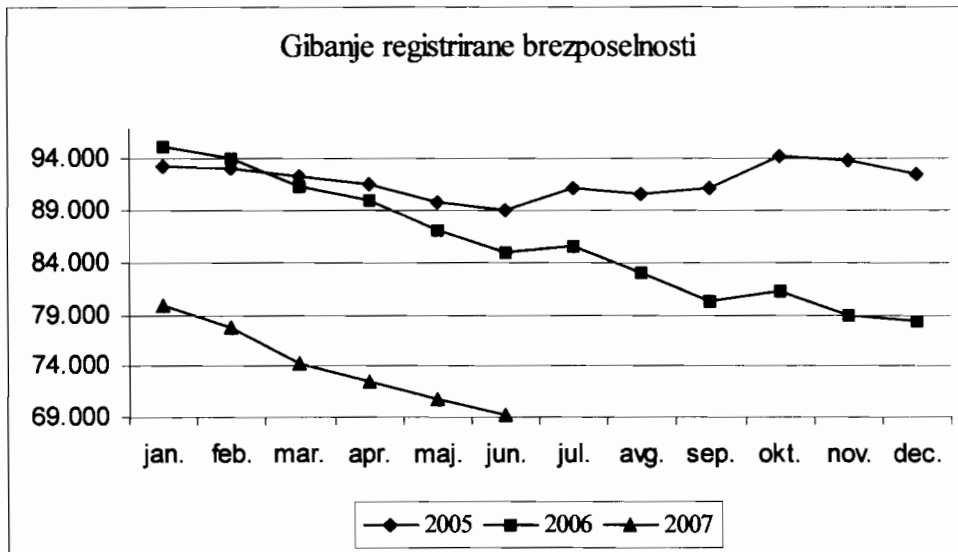
Ti in drugi podatki kažejo, da bodo potrebne večje spremembe na vseh tistih področjih, ki vplivajo na trg dela.

V Sloveniji se počasi uveljavlja prepričanje, da je nujno uvesti fleksibilne oblike zaposlitev, saj bi le te omogočile učinkovitejše reševanje problema brezposelnosti. Ena takšnih oblik je tudi delo s skrajšanim delovnim časom. Za to pri delodajalcih ni pravega posluha, predvsem zaradi stroškov, saj bi ti bili v primeru zaposlitve dveh delavcev s polovičnim delovnim časom večji kot pri zaposlitvi enega delavca s polnim delovnim časom.

Po podatkih Zavoda je dosedanja gospodarska rast je v določeni meri omogočala zmanjševanje ciklične brezposelnosti, a strukturna brezposelnost se je vztrajno ohranjala. V sedanji fazi preoblikovanja podjetij ter gospodarskega razvoja v Sloveniji tudi ni pričakovati bistvenega zmanjšanja brezposelnosti. Demografske projekcije kažejo, da naj bi se po letu 2010 razmere na trgu dela pri nas bistveno spremenile, saj naj bi prišlo do pomanjkanja delovne sile. Zato se mora aktivna politika trga dela še bolj usmeriti k odpiranju novih delovnih mest in zmanjševanju neskladij med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela.

Že danes lahko vidimo, da ukrepi APZ v Sloveniji kažejo pozitivne učinke, saj se število registrirano brezposelnih oseb zmanjšuje ter povečuje zaposlenost družbenih skupin z nižjo produktivnostjo (žensk, prvih iskalcev zaposlitve, dolgotrajno brezposelnih).

Slika 3.2 Gibanje registrirane brezposelnosti v Sloveniji v obdobju od 2005 do 2007

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2007.

Slovenski trg delovne sile se bo tudi v nekaj prihodnjih letih srečeval s prestrukturiranjem gospodarskih panog, z izgubo delovnih mest v industriji, kjer bo vse manj možnosti za tradicionalne industrijske oblike delovnih mest, povečeval pa se bo obseg samozaposlovanja, zaposlovanja s skrajšanim delovnim časom idr. Takšna delovna mesta bodo zahtevala popolnoma drugačno strukturo znanja in osebnostnih spretnosti, zato bo višja stopnja strokovne usposobljenosti edina prava alternativa za zaposlene in brezposelne osebe. Predvideva se, da se bo v naslednjih letih obseg aktivnega prebivalstva še naprej povečeval (približno 0,5 letno), kar pomeni nadaljnje povečanje ponudbe delovne sile. Ker pa je slovenski trg delovne sile majhen in praviloma nezadostno strukturiran, bo zato vedno zahteval po eni strani priseljevanje tujih delavcev v Slovenijo in po drugi strani zaposlovanje slovenskih državljanov na tujih trgih delovne sile (Domadenik, Malačič, Pahor 2006, 14).

3.6 Trg dela v Sloveniji kot del Evropskega trga

Razprava o zaposlovanju na ravni EU se je pričela v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja. Sprožila jo je ugotovitev, da so bili gospodarski in socialni problemi, ki so se pojavili v prejšnjih desetletjih kot posledica naftnih šokov in valutne krize v

zgodnjih devetdesetih, v veliki meri rezultat neuskklajenosti različnih politik znotraj EU (European Commission 2003, 51). Zato je trg dela v zadnjih desetih let bil in je še zmeraj osrednja tema oblikovalcev politik v Evropi.

Do nedavnega upočasnjevanja gospodarske rasti v EU je prišlo, ko se je začelo spreminjati zaposlovanje z ozirom na raven izobrazbe. Ustvarjenih je bilo več delovnih mest za visoko izobraženo delovno silo, medtem ko je število delovnih mest za nizko izobražene delavce upadlo. To je bila posledica tako tehnoloških sprememb kot tudi pedsodkov, da so nizko izobraženi delavci manj produktivni (European Commission 2003, 64-65).

Osrednja vloga politike zaposlovanja je danes v Evropi in tudi v Sloveniji usmeritev v povečevanje zaposlenosti in zmanjšanje brezposelnosti. A na trgu dela še vedno obstajajo različne ovire.

Za boj proti brezposelnosti EU vzpodbuja večjo prožnost na trgu dela, mobilnost, koncept vseživljenjskega učenja ter ukrepe APZ, kar vse naj bi pripomoglo k doseganju cilja polne zaposlenosti na področju EU. Za zmanjševanje brezposelnosti se uvajajo različne reforme, zlasti za vzpodbujanje zaposlovanja žensk, starejših in nizko izobraženih. Pospešuje se ustvarjanje novih delovnih mest v sektorju storitev. Dodatni ukrepi se uvajajo tudi za zmanjševanje brezposelnosti med mladimi ter dolgotrajno brezposelnimi osebami. Vse te reforme izboljšujejo stanje na področju brezposelnosti v EU, ki je v veliki meri odraz strukturnih neskladij na trgu dela.

Trg dela v EU usmerjajo številne strategije, napotki in predlogi. Med njimi sta najpomembnejša Evropska strategija zaposlovanja (ESZ) iz leta 1997 in Lizbonska strategija iz leta 2000. Svet EU je leta 2003 potrdil novo Evropsko strategijo zaposlovanja. Oba dokumenta izhajata iz splošnih aktov EU.

EU posveča problemu zaposlovanja in brezposelnosti veliko pozornosti. Evropski statistični urad Eurostat spremlja po enotni metodologiji gibanja zaposlovanja v vseh svojih članicah. Brezposelnost izraža z odstotkom brezposelnih oseb v odnosu na skupno število prebivalcev, ki so zmožni za delo.

Podatki Eurostat-a kažejo, da se v zadnjih letih brezposelnost zmanjšuje tako v celoti EU kot pri večini njenih članic. Tako je bila leta 2004 v povprečju v vseh 25 članicah stopnja brezposelnosti 9 odstotna, kar je 0,1 odstotka manj kot leto poprej. Najnižjo stopnjo brezposelnosti so imele Ciper, Luksemburg ter Avstrija, kjer je bila brezposelnost leta 2004 le 4,2 odstotna, najvišja pa je bila na Poljskem, kjer je znašala kar 18,9 odstotka.

V letu 2005 in 2006 so bile opazne spremembe, ki kažejo, da se je stopnja brezposelnosti nekoliko povečala v Veliki Britaniji, Malti, Cipru, zmanjšala pa na Poljskem, Estoniji in Litvi, pri slednjih celo za 3 odstotke. Slovenija je v letu 2005 beležila 6,5 odstotno stopnjo brezposelnosti (po metodologiji Eurostat-a), kar je bilo

pod povprečjem EU. Tu je znašala stopnja brezposelnosti leta 2004 9,0 odstotka, leta 2005 8,7 odstotka ter leta 2006 7,9 odstotka. Vsa ta leta sta bili daleč v vrhu po številu brezposelnosti Poljska in Slovaška s 13 do 18 odstotki brezposelnosti ter najnižje Danska, Nizozemska, Luksemburg in Irska z manj kot 5 odstotki brezposelnosti. Zanimiva je tudi struktura brezposelnih. Če pogledamo mlade kot iskalce prve zaposlitve, ugotovimo, da je bilo v EU 17,5 odstotka le teh, kar se ujema s stanjem pri nas (Eurostat).

Podatki za leto 2007 so še vzpodbudnejši tako za celotno EU kot posamezne članice. V EU se je stopnja brezposelnosti od maja 2006, ko je znašala 8,0 odstotka, do maja leta 2007 zmanjšala na 7,0 odstotka. Po metodologiji Eurostat-a se je v istem obdobju pomembno zmanjšala brezposelnost tudi v Sloveniji, in sicer iz 6,2 odstotka maja 2006 na 5,1 odstotka v maju 2007. Velik napredek sta storili tudi Poljska, ki je znižala brezposelnost s 14,2 odstotka v 2006 na 10,5 odstotka v 2007, ter Slovaška z 13,6 odstotka na 10,8 odstotka brezposelnosti. Razveseljivo je, da se je v tem času zmanjšal tudi delež brezposelnih mlajših ter žensk (Eurostat).

Čeprav je celoto težko komentirati, je zmanjševanje brezposelnosti zelo opazno. K temu so prispevali oživiljanje gospodarstva v mnogih deželah ter ugodna gospodarska gibanja, najbrž pa tudi prizadevanja in ukrepi, ki so jih za zmanjševanje brezposelnosti uvajali tako EU kot njene posamezne članice.

4 AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA

APZ je sklop ciljno usmerjenih ukrepov in programov, ki se odvijajo na trgu dela ter ustvarjajo dodatne delovne možnosti, povečujejo poklicno, sektorsko in prostorsko mobilnost delovne sile ter omogočajo prilagajanje znanj in usposobljenosti delavcev za spremenjene pogoje produkcije v tržni konkurenci. Spodbujajo razvoj podjetniških iniciativ in samozaposlovanje kandidatov za delo.

APZ je nastala predvsem zato, da bi z njeno pomočjo izboljšali delovanje trga dela in da bi odpravili oziroma omilili brezposelnost (Svetlik 1985, 105-115).

Z APZ država posega na trg delovne sile, da bi selektivno uravnala njegovo delovanje, zmanjševala njegove negativne učinke, zlasti pa, kolikor je to v njeni moči, preprečevala prehitro naraščanje števila brezposelnih, podaljševanje čakalne dobe na novo zaposlitev, brezperspektivnost brezposelnih in s tem povečevanje socialnih problemov (Svetlik 1993,7).

Brezposelnost bo upadla, če bo finančna pomoč za brezposelne omejena in podvržena strogim testiranjem za iskanje dela. To pa je tudi argument za APZ, ki naj bi pospeševala zaposljivost brezposelnih oseb. Ta politika mora vključevati tudi ciljno usmerjeno usposabljanje odraslih, kakovostne službe za iskanje zaposlitve, podporo težko zaposljivim in (kot zadnje) zagotovljeno začasno zaposlitev tistim, ki so že več kot eno leto brezposelni. Če ni aktivne politike ravnanja z ljudmi, imajo strogi režimi pomoči neželene učinke porazdelitve (Layard, Nickell, Jackman 2005, 508-509).

V okviru APZ se izvaja vrsta ukrepov, med njimi so tudi ukrepi za ohranjanje obstoječih delovnih mest. S temi ukrepi se poskuša ohranjati zaposlitve tako, da na primer z zakoni in kolektivnimi dogovori otežijo (obvezna posvetovanja s sindikati, obvezni programi za razreševanje presežkov), časovno odložijo (dolgi odpovedni roki) ali podražijo (izplačevanje odpravnin) odpuščanje delavcev. Proti odpuščanju uporabljajo tudi finančne spodbude, kot je subvencioniranje stroškov delovne sile ob začasnem skrajšanju delovnega časa ali subvencioniranju preusposabljanja, če delodajalci delavce obdržijo, namesto da bi jih zamenjali z novimi in drugače usposobljenimi (Svetlik, Batič 2002, 180).

4.1 Nastanek in razvoj aktivne politike zaposlovanja

APZ se je v začetku petdesetih let prejšnjega stoletja najprej pojavila na Švedskem, kjer je dobila svoje ime in teoretično utemeljitev, ki še danes predstavlja vodilno vlogo na področju APZ.

Potrebo po razvoju so v šestdesetih letih prejšnjega stoletja zaznali v vseh razvitih industrijskih državah predvsem zaradi :

- težnje po ohranjanju polne zaposlenosti, ki je bila vzpostavljena med vojno in povojno gospodarsko obnovo,
- hkratno naraščanje brezposelnosti in inflacije, ki je opozarjalo na pomanjkljivosti regulacije gospodarstva,
- naraščajoča strukturna brezposelnost,
- pomanjkljivosti izobraževalnih sistemov, ki jim ni uspelo usposablјati delovne sile, kakor je to narekovalo spremenjeno povpraševanje,
- hitro naraščanje ponudbe delovne sile zaradi vstopanja žensk in mladih,
- pojavljanje obrobnih družbenih skupin, ki so bile vse bolj izločene iz trga delovne sile,
- ponavljajoči se gospodarski ciklusi, ki so imeli značilnost, da ob vsaki novi konjunkturi brezposelnost ni več padla na prejšnjo raven in je stalno naraščala (Svetlik, Batič 2002,175).

V Sloveniji se je v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja začela največja kriza na področju zaposlovanja in gospodarstva. Zaradi vse večje brezposelnosti se je začela v praksi uveljavljati APZ s programi za razreševanje vprašanj presežnih delavcev.

4.2 Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2007 - 2013

Program APZ za obdobje 2007 – 2013 izhaja iz prioritete, opredeljenih v evropskih in nacionalnih razvojnih dokumentih, ter izhaja iz razmer na trgu dela v Sloveniji.

Vlada Republike Slovenije je do sedaj sprejemala program APZ za posamezno koledarsko leto, kar pa ni omogočalo uravnovešenih izvajalskih načrtov in financiranja. Zato se je pokazala potreba po stabilnejših in administrativno učinkovitejših ukrepih, ki vsebujejo tudi uveljavljanje večje lastne prepoznavnosti med delodajalci, brezposelnimi in širšo javnostjo. Vsebinsko združevanje programov in njihovo bolj uravnovešeno financiranje sta temeljna ukrepa reform za uspešnejšo politiko zaposlovanja v Okviru gospodarskih in socialnih reform za povečanje blaginje v Sloveniji (Vlada Republike Slovenije, 3.11.2005). Program APZ je zato pripravljen za daljše obdobje. Usklajen je z obdobjem programskih dokumentov, ki so podlaga za izrabo sredstev Evropskega socialnega sklada v prihodnji finančni perspektivi 2007-2013. Uskladitev je nujna, saj bodo za uspešno izvajanje posameznih ukrepov potrebna sredstva iz evropskih strukturnih skladov (Program ukrepov APZ za obdobje 2007-2013).

Glavni izzivi, zaradi katerih se načrtujejo ukrepi APZ, so :

- visok delež dolgotrajno brezposelnih, ki se je v zadnjih desetih letih celo povečal,
- strukturna brezposelnost, slaba izobrazbena sestava brezposelnih, visok delež brezposelnih brez oziroma z nizko izobrazbo,

- izredno nizka stopnja zaposlenih starejših (55-64 let),
- sorazmerno visoka brezposelnosti mladih (15-24 let),
- naraščajoče število brezposelnih oseb z višjo in visoko izobrazbo,
- povečanje brezposelnosti žensk.

Zato so osnovni strateški cilji programa APZ :

- povečanje zaposlenosti in znižanje brezposelnosti,
- preprečevanje prehoda v dolgotrajno brezposelnost in povečanje prehoda v zaposlitev,
- zmanjšanje strukturne brezposelnosti s povečanjem zaposljivosti z dvigom izobrazbe, usposobljenosti in izboljšanjem veščin,
- povečanje prilagodljivosti in konkurenčnosti zaposlenih,
- spodbujanje novega zaposlovanja,
- krepitev socialne vključenosti (znižanje deleža prejemnikov denarnega nadomestila in denarne socialne pomoči med brezposelnimi).

Aktivnosti so namenjene vsem, ki so prijavljeni v register brezposelnih oseb pri Zavodu, pa tudi drugim aktivnim in neaktivnim posameznikom na trgu dela.

4.3 Ukrepi aktivne politike zaposlovanja v letih 2007 in 2008

V okviru Programa ukrepov APZ za obdobje 2007-2013 ter njegovega Načrta izvedbe, ZZZPB, Pravilnika o izvajanju ukrepov APZ ter usmeritev MDDSZ je Zavod pripravil Katalog ukrepov APZ za leti 2007 in 2008.

4.3.1 Sredstva za izvajanje

V letih 2007 in 2008 se bo program APZ financiral ne samo iz sredstev državnega proračuna, temveč tudi iz Evropskega socialnega sklada z ozirom na finančno obdobje 2004-2006 ter finančno perspektivo za obdobje 2007-2013. Za vsako proračunsko obdobje se pripravi izvedbeni načrt programa APZ, ki za posamezno aktivnost opredeli ciljne skupine in osnovne pogoje za vključitev oseb v aktivnost. Na ravni ukrepa pa se določijo izvajalci, njegova vrednost po posameznih virih financiranja, predvideno število vključitev in oceno prehodov v zaposlitev. Za financiranje ukrepov APZ v letu 2007 so zagotovljena sredstva v višini 75.486.456,54 EUR.

4.3.2 Katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja v letih 2007 in 2008

Aktivnosti APZ za leti 2007 in 2008 so vsebinsko združene po vsebinskih sklopih v štiri ukrepe. Ukrepi so namenjeni različnim ciljnim skupinam, med katerimi so brezposelne osebe, osebe, katerih delo je postalo nepotrebno, šolajoča se mladina in iskalci zaposlitve ter zaposleni.

Svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve

Namen tega ukrepa so svetovanje in pomoč posameznikom pri iskanju zaposlitve ter seznanjanje s poklicnimi možnostmi in poglobljena obravnava določenih skupin oseb, zato da se izboljšajo zaposlitvene možnosti in odpravijo ovire pri iskanju zaposlitve. Cilj navedenega ukrepa je tudi predstavitev in uveljavitev aktivnosti programa APZ (Katalog ukrepov APZ za leti 2007 in 2008). Med predvidene aktivnosti ukrepa spadajo:

- Poklicno in zaposlitveno informiranje, svetovanje in motiviranje.
- Pomoč pri iskanju zaposlitve.
- Razvoj in izvajanje novih oblik pomoči ter predstavitev.

Usposabljanje in izobraževanje

Namen ukrepa je povečati zaposljivost in konkurenčnost na trgu dela s pridobivanjem novega znanja, spretnosti in zmožnosti ter z dvigom izobrazbe in kvalifikacijske ravni zaposlenih in brezposelnih (Katalog ukrepov APZ za leti 2007 in 2008).

Predvidene aktivnosti v okviru tega ukrepa so:

- Programi institucionalnega usposabljanja in nacionalne poklicne kvalifikacije.
- Programi praktičnega usposabljanja.
- Programi izobraževanja.
- Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih.
- Preventivni in inovativni projekti na trgu dela.

Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja

Pri tem ukrepu gre za spodbujanje samozaposlovanja brezposelnih oseb, ki po usposabljanju želijo uresničiti podjetniško idejo in se samozaposliti, za spodbujanje zaposlovanja najtežje zaposljivih oseb, povečanje prilagodljivosti trga dela s spodbujanjem novih oblik zaposlovanja, povečanje regijske in sektorske mobilnosti, ohranitev delovnih mest in podpora preoblikovanju podjetij (Katalog ukrepov APZ za leti 2007 in 2008).

Predvidene aktivnosti:

- Spodbujanje samozaposlovanja.
- Subvencije za zaposlitev težje zaposljivih skupin brezposelnih oseb.
- Povračilo stroškov dela.
- Spodbujanje prilagodljivosti delovne sile in podjetij.
- Ohranitev delovnih mest.

Programi za povečanje socialne vključenosti

Spodbuja se socialno vključenost ljudi, torej uresničuje in uveljavlja se aktivnosti in projekte za ustvarjanje okolja, ki bo motiviralo ljudi k aktivnosti in v katerem bodo laže in hitreje našli delo, hkrati pa uživali tudi potrebno raven socialne zaščite (Katalog ukrepov APZ za leti 2007 in 2008).

Predvidene aktivnosti:

- Spodbujanje socialnega vključevanja in delovne aktivnosti.
- Spodbujanje zaposlitvenih zmogljivosti.
- Inovativni programi za pospeševanje socialnega vključevanja in boja proti zapostavljanju na trgu dela.

5 JAVNA DELA KOT PROGRAM AKTIVNE POLITIKE ZAPOSLOVANJA

Razmere na trgu delovne sile kažejo na neuskklajenost med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili. Zaradi vedno krajših tehnoloških in vedno daljših izobraževanih ciklov so potrebna vedno večja vlaganja v razvoj in usposabljanje. V večini razvitih držav se je pojavil problem staranja in upadanja števila aktivnega prebivalstva, vedno bolj pomembno postaja izobraževanje odraslih. Nenazadnje socialna mreža, kakršno je vzpostavila država blaginje⁸, relativno dobro ščiti prebivalstvo, a to vodi v odvisnost širšega kroga ljudi od različnih oblik socialne pomoči, kar med ljudmi povzroča upadanje samoiniciativnosti in samostojnosti.

Pri nas so se v zadnjih letih uveljavila javna dela kot ena najuspešnejših oblik APZ. Javna dela brezposelnim osebam omogočajo, da se ponovno vključijo v svet dela, povečajo svojo konkurenčnost na trgu dela, ohranijo in razvijejo svoje delovne navade ter ob pomoči države sami prispevajo k zagotavljanju lastne socialne varnosti. Poleg tega brezposelnim odkrivajo nove zaposlitvene možnosti in priložnosti ter jih vzpodbujajo k samozaposlovanju.

Vlada Republike Slovenije je v oktobru 2006 sprejela program javnih del za leti 2007 in 2008. Program je namenjen aktiviranju brezposelnih oseb, njihovi socializaciji – socialni vključenosti, ohranitvi ali razvoju delovnih sposobnosti in spodbujanju razvoja novih delovnih mest. Organizirajo se zaradi izvajanja socialnovarstvenih, izobraževalnih, kulturnih, naravovarstvenih, komunalnih, kmetijskih in drugih programov. Ciljna skupina brezposelnih oseb, ki se vključuje v programe javnih del, so dolgotrajno brezposelne osebe, ki jim z rednim posredovanjem dela ni mogoče zagotoviti zaposlitve. Prednost imajo brezposelne osebe, ki so prejemniki denarnega nadomestila in denarne socialne pomoči.

Programi javnih del so izbrani na podlagi vsakoletnega javnega razpisa. Javni razpis za izbor programov javnih del v RS za letu 2007 (Uradni list RS, št. 112/2006) je bil

---

⁸ Koncept države blaginje vključuje državljane, ki imajo poleg civilnih in političnih pravic priznane tudi socialne. Država blaginje torej skrbi za vse svoje državljane, in sicer tako, da jim zagotavlja nacionalni minimum oskrbe z javnimi dobrinami in storitvami. Funkcija države blaginje je socialna integracija na osnovi nadindividualne solidarnosti. Država blaginje je za zagotavljanje nacionalnega minimuma vzpostavila sisteme javnih služb–zavodov oziroma oblikovala javni sektor, ki vsem državljanom zagotavlja javne dobrine in storitve pod enakimi pogoji. Pravica do storitev javnega sektorja je v državi blaginje vezana na status državljanstva, kar pomeni, da ima vsak državljan enak dostop do javnih dobrin in storitev, ki jih ponuja javni sektor, ne glede na to, ali sodeluje na trgu delovne sile ali ne.

objavljen na začetku meseca novembra 2006. V njem so opredeljeni pogoji in merila za izbor programov. Merila tako posameznim območnim službam Zavoda omogočajo, da spodbujajo vključevanje ciljnih skupin brezposelnih oseb z upoštevanjem strukture brezposelnih na njihovem območju. Neposredni izbor nacionalnih programov javnih del opravi razpisna komisija centralne službe Zavoda, izbor lokalnih programov pa razpisne komisije območnih služb Zavoda, v katere so vključeni predstavniki območnih razvojnih agencij. Z javnim razpisom so določene tudi kvote sredstev, ki so na voljo posameznim območnim službam Zavoda. Za izvedbo programa se zagotavljajo sredstva iz predloga proračuna za leti 2007–2008 v skupni višini 3,266 milijarde tolarjev oziroma dobrih 13,6 milijona eurov za leto 2007 in v skupni okvirni višini štiri milijarde tolarjev oziroma približno 16,7 milijona eurov za leto 2008.

5.1 Razlogi za oblikovanje javnih del v Sloveniji

Javna dela so se v Sloveniji začela izvajati leta 1991. Velike spremembe na trgu delovne sile v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja so zahtevale nove ukrepe za uravnavanje strukturnih neskladij med ponudbo in povpraševanjem, saj sta bili izobrazbena in starostna struktura brezposelnih zelo neugodni, poleg tega pa je bilo povpraševanje po delovni sili, zlasti za nižje izobražene delavce, bistveno manjše od ponudbe. Tako smo v Sloveniji z ZZZPB (februar 1992) postavili osnove za izvajanje ukrepov APZ in s tem tudi izvajanje programov javnih del (Kolarič, Batič 2002, 303).

Osnovni razlogi za uvajanje javnih del v Sloveniji so:

- strukturna neskladja med ponudbo in povpraševanjem na trgu delovne sile,
- nevarnost socialne izključenosti zlasti dolgotrajno brezposelnih,
- spodbujanje razvoja dejavnosti v lokalnih skupnostih, s katerimi se zadovoljujejo določene potrebe posameznikov, skupin in razvija infrastruktura (Kolarič, Batič 2002, 304).

5.2 Partnerji pri izvajanju programov javni del

Javna dela se izvajajo v okviru programa javnih del za leti 2007 in 2008, ki se izvaja na podlagi ZZZPB, Pravilnika o izvajanju ukrepov APZ, Pravilnika o financiranju javnih del, sklepa MDDSZ, s katerim se določajo območja z višjo stopnjo brezposelnosti od povprečne v Republiki Sloveniji, in javnega razpisa za izbor programov javnih del v Republiki Sloveniji.

Nosilec programa javnih del je MDDSZ, medtem ko je za izvedbo programa zadolžen Zavod.

Pri izvajanju posameznih javnih del sodelujejo Zavod, naročniki in izvajalci programov javnih del ter brezposelne osebe, vključene v javna dela, pri čemer so

njihove medsebojne obveznosti opredeljene pogodbeno (Program javna dela za leti 2007 in 2008).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

Zavod izvaja Program javnih del v skladu z veljavnimi predpisi, usmeritvami MDDSZ ter na podlagi pogodb o financiranju delovanja in financiranju programov, sklenjenih z MDDSZ.

Njegove naloge so:

- priprava in izvedba razpisa za izbor programov javnih del,
- organizacija izvedbe Programa javnih del,
- sodelovanje z delodajalci kot možnimi izvajalci javnih del,
- priprava in sklepanje pogodb o izvajanju programov javnih del z naročniki in izvajalci javnih del,
- napotitev brezposelnih oseb v programe javnih del v skladu z zaposlitvenimi načrti in potrjenimi potrebami v okviru programov javnih del,
- priprava in sklepanje pogodb o vključitvi v javno delo z brezposelnimi osebami,
- priprava vzorca posebne pogodbe o zaposlitvi z brezposelnimi osebami, vključenimi v javna dela,
- odločanje o vključevanju udeležencev javnih del v programe usposabljanja in izobraževanja za potrebe izvajanja programa javnega dela, ki jih financira Zavod,
- zagotavljanje sredstev za kritje dela stroškov izvajanja javnih del,
- spremljanje sredstev za kritje dela stroškov izvajanja javnih del,
- spremljanje, priprava analiz in nadziranje izvajanja programov javnih del,
- poročanje MDDSZ (Program javna dela za leti 2007 in 2008).

Naročniki programov javnih del

Naročniki programov javnih del na podlagi pogodb o izvajanju javnih del, sklenjenih z Zavodom za zaposlovanje ter izvajalci, zagotavljajo javni interes za izvajanje javnega dela in sredstva za kritje dela stroškov izvajanja javnih del, ki jih zagotavljajo izvajalcem programov.

Izvajalci programov javnih del

Izvajalci programov javnih del so na podlagi pogodb o izvajanju javnega dela, sklenjenimi z Zavodom ter naročniki javnih del, dolžni organizirati javna dela in izvajati vse naloge, ki jih določa Program javna dela za leti 2007 in 2008, in voditi vso zahtevano dokumentacijo.

V skladu z navodilom Ministrstva za finance Republike Slovenije so izvajalci javnih del dolžni v svojih poslovnih knjigah in poslovnih poročilih prikazati poslovanje s sredstvi za izvajane javnih del ločeno od svoje redne dejavnosti. Ločeno spremljanje poslovanja se zagotavlja z vzpostavitvijo posebnega stroškovnega mesta za izvajanje javnih del.

Brezposelne osebe

Brezposelne osebe so v delo vključene praviloma 30 ur tedensko, četrtno časa trajanja javnih del pa v programe usposabljanja in izobraževanja. Polni delovni čas so lahko v javna dela vključene ženske, starejše od 50 let, moški, starejši od 55 let, invalidi ter osebe, ki jim do upokojitve manjka manj kot 5 let. Brezposelne osebe so lahko vključene v program javnega dela največ eno leto, razen invalidov in žensk, starejših od 53 let, ter moških, starejših od 55 let, ki so v program javnih del lahko vključeni do izpolnitve pogojev za upokojitev. Brezposelne osebe, ki so vključene v javna dela, so lahko največ četrtno delovnega časa vključene v programe usposabljanja in izobraževanja za delo, ki ga v programu javnih del opravljajo. Obenem so dolžni aktivno iskati zaposlitev.

Brezposelne osebe začnejo opravljati javna dela z dnem sklenitve posebne pogodbe o zaposlitvi z izvajalcem javnih del, če v njej ni določen drug datum nastopa dela. Zanje se uporabljajo predpisi o delovnih razmerjih, ki urejajo delovni čas, odmore in počitke, nočno delo, minimalni letni dopust, varnost in zdravje pri delu in posebno varstvo delavcev.

5.3 Vsebine programov javnih del

Brezposelne osebe se vključujejo v programe javnih del na podlagi izdelanega zaposlitvenega načrta in ustreznega napotila v izbrani program javnih del. Vključujejo se lahko ciljne skupine brezposelnih oseb, ki so določene v Programu javnih del za leti 2007 in 2008.

Prednostne ciljne skupine, ki so jim programi javnih del namenjeni, se določajo glede na stanje in možnosti na trgu delovne sile. Vedno pa so programi javnih del namenjeni tistim ciljnim skupinam in posameznikom, ki jim ni mogoče z drugimi oblikami pomoči zagotoviti redne zaposlitve (Kolarič, Batič 2002, 305).

S programi javnih del se ustvarja specifična, posebna delovna mesta, ki omogočajo začasno zaposlitev za določene kategorije oseb.

Posebnost teh delovnih mest je opredeljena z naslednjimi prvinami:

- dela, ki se opravljajo v njihovem okviru, ne smejo biti konkurenčna delom, ki jih opravljajo že obstoječe organizacije in delodajalci,

- plače za ta dela ne smejo biti višje od plač za dela v okviru obstoječih, normalnih delovnih mest; praviloma morajo biti nižje, vendar pa višje od različnih denarnih pomoči brezposelnim osebam,
- učinki teh del morajo biti javno koristni, dostopni morajo biti državljanom pod pogoji, ki jih določijo javne avtoritete.

Začasnost zaposlitve izhaja iz ciljev, ki jih je s to zaposlitvijo mogoče doseči:

- najmanj, kar lahko brezposelna oseba pridobi z vključitvijo v takšno delo, je pomoč pri premagovanju krize izključenost,
- vključitev lahko pomeni priložnost in možnost za ohranjanje poklicnih sposobnosti do takrat, ko bo ta oseba našla redno zaposlitev,
- pomeni lahko možnost za preusmeritev in prekvalifikacijo,
- pomeni lahko tudi možnost za nastanek novega delovnega mesta in s tem priložnost za redno zaposlitev brezposelne osebe (Kolarič, Batič 2002, 295-296).

Tabela 5.1 Delež vključenih v javna dela po področnih dejavnostih v letu 2005 v Sloveniji

Področne dejavnosti	Delež vključenih
Socialno varstveni programi	48,7%
Programi v javni upravi, izobraževanju, kulturi, turizmu in razvoji	28,5%
Področje kmetijstva in gozdarstva	1,3%
Področje urejanja okolja in ekologije, gradbeništva, prometa in zvez	13,7%
Področje predelovalnih dejavnosti, drugih javnih, skupnih in osebnih storitvenih dejavnosti, odpravljanju naravnih nesreč	7,8%

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, 2006.

5.3.1 Programi javnih del s področja socialnega varstva

Programi javnih del s področja socialnega in invalidskega varstva predstavljajo pomoč društvom, institucijam in drugim izvajalcem s tega področja pri razvoju in izvajanju programov, namenjenih ciljnim skupinam uporabnikov (invalidi, starejši, onemogli, odvisniki, ljudje v stiski, bolni idr.) s ciljem večje dostopnosti in kvalitete storitev, ki morajo biti za uporabnike brezplačne, oziroma se vrednost del, ki je opravljeno preko javnih del, odšteje od celotnih stroškov storitve.

Ta javna dela so namenjena:

- pomoči in varstvu invalidov ter drugih, posebej ranljivih skupin prebivalcev,

- razvijanju družabništva v težjih socialnih stiskah (npr. pri vzgoji in skrbi za družinske člane z motnjami v razvoju),
- pomoči pri prostočasnih aktivnostih članov družine z motnjami v duševnem razvoju,
- pomoči pri humanitarnih dejavnostih (RK, Karitas, pomoč v centrih za tujce),
- pomoči pri programih svetovanja in pomoči osebam v stiski.

5.3.2 Programi javnih del s področja izobraževanja

Za potrebe udeležencev (otroci, mladostniki in odrasle osebe) vzgojno izobraževalnih dejavnosti in za potrebe delovanja vzgojno izobraževalnih zavodov (v nadaljevanju VIZ) se v programih javnih del lahko izvajajo tista opravila, ki pomenijo podporo in dopolnjevanje programom osnovnih dejavnosti. Izvajanje javnih del ne sme dodatno finančno bremeniti udeležencev izobraževanja.

Programi, ki se lahko izvajajo v vseh VIZ :

- informiranje (informer, nadzornik objektov) za pomoč pri informiranju in evidentiranju obiskovalcev zavoda, nadzor nad objekti in okolico,
- pomoč otrokom oz. mladostnikom in študentom s posebnimi potrebami v primerih, ko otroci oz. mladostniki in študenti z odločbo niso usmerjeni in zaradi specifičnosti v razvoju večasih potrebujejo dodatno (tudi individualno) pomoč, ki jo institucije s svojo obstoječo organiziranostjo ne morejo zagotavljati.

Programi, ki se lahko izvajajo v vrtcih:

- pomoč pri dopolnjevalnih dejavnostih vrta: potujoči vrtec, pomoč pri izvajanju vzgojnih dejavnosti za otroke, ki niso vključeni v vrtec,
- pomoč pri spremstvu otrok, pri vzgojnem, negovalnem in varstvenem delu v vrtcu za otroke s posebnimi potrebami (kadar otrok nima odločbe o usmeritvi).

Programi, ki se lahko izvajajo v osnovnih šolah, šolah s prilagojenim programom, srednjih šolah, domovih za učence, dijaških domovih, ljudskih univerzah in drugih izobraževalnih organizacijah:

- pomoč učencem v šoli in domovih za učence, dijakom srednjih šol in v dijaških domovih, pomoč pri samostojnem učenju odraslih in pomoč brezposelnim osebam, vključenim v izobraževanje.

V okviru programov, ki se lahko izvajajo na področju znanosti, raziskav in razvoja, so tudi programi javnih del s področja znanosti, ki predstavljajo pomoč visokošolskim

in drugim raziskovalnim organizacijam (npr. javni raziskovalni zavodi) pri izvajanju njihovih osnovnih dejavnosti. Taka dela so:

- pomoč pri izvajanju mednarodnih in nacionalnih raziskovalnih in razvojnih projektov,
- pomoč pri organizaciji mednarodnih in nacionalnih znanstvenih konferenc, simpozijev idr.,
- pomoč pri izvajanju nalog s področja promocije znanosti,
- pomoč pri organizaciji občasnih izobraževalnih tečajev.

Programi, ki se lahko izvajajo na področju športa:

- pomoč pri izvajanju dodatnih opravil na področju športa (dela so sezonska oziroma so časovno omejena),
- pomoč pri izvajanju nadzora in skrb za urejenost na kopališčih, ki so v uporabi več koristnikov (šole in športne organizacije).

5.3.3 Programi javnih del s področja kulture

Programi javnih del s področja kulture pomenijo pomoč kulturnim organizacijam in društvom zaradi evidentiranja, ohranjanja in vzdrževanja kulturne dediščine, povečanja javne dostopnosti kulturno – umetniških programov in prireditev ter podpiranja kulturnega razvoja.

To so dela v knjižnicah, gledališčih, kulturnih zavodih, muzejih, galerijah in arhivih ter pomoč pri organiziranju in izvajanju kulturnih dejavnosti in prireditev ter pri programih za varstvo in ohranitev kulturne dediščine.

5.3.4 Programi javnih del s področja naravovarstva in komunale

Programi javnih del s področja naravovarstva in komunale (urejanja javnih površin) predstavljajo pomoč občinam s ciljem boljšega izvajanja enostavnih in pomožnih del pri urejanju okolja, ki imajo sezonski značaj.

To so dela na področju varstva okolja, ki so za individualno komunalno rabo, dela na področju kolektivne komunalne rabe (predvsem urejanje in vzdrževanje javnih površin), enostavna in pomožna dela pri rednem vzdrževanju cest ter dela za pomoč pri vzdrževanju vojaških pokopališč pripadnikov tujih armad v Sloveniji.

5.3.5 Programi javnih del na področju kmetijstva

Z javnimi deli se lahko izvajajo dela, ki predstavljajo pomoč organizacijam, institucijam, društvom, kmetijskim gospodarstvom ter občinskim programom v smislu ohranjanja in varovanja kulturne krajine, gozdov, obnov vasi ter pri razvoju podeželja.

To so zlasti dela pri urejanju javnih poljskih poti, obnove vasi, izvajanje programa obnove travniških sadovnjakov, pomoč kmečkim družinam pri opravilih na kmetijah v

primeru hujše bolezni, starosti ali smrti družinskega člana (potrdilo pristojnega centra za socialno delo), vključevanje kmetij v sistem socialno varstvenih storitev kot dodatne dejavnosti na kmetijah (oskrba oseb s posebnimi potrebami na kmetiji, varstvo starostnikov), pomoč pri vzdrževanju infrastrukture v narodnih, regionalnih in krajinskih parkih ter kot pomoč pri ohranjanju značilnosti tradicionalnih krajin, programi razvoja podeželja (LEADER), društvena dejavnost (podeželske mladine in žena), izvajanje programov ribiških družin, programi ohranjanja in varovanja gozdov v okviru Zavoda za gozdove, izvajanje pomoči v primeru elementarnih nesreč suše, toče, pozebe (časovno omejeno 1 – 3 mesece), pomoč pri delovanju Podeželskih razvojnih jeder.

5.3.6 Drugi programi javnih del

Kot programi javnih del se lahko izvajajo tudi drugi programi, ki niso uvrščeni v ta področja. Nekateri (urejanje evidenc) lahko trajajo do 6 mesecev, drugi razvojni programi, kot npr. razvojni programi lokalnega značaja, pa lahko trajajo do 2 leti.

Ciljne skupine brezposelnih oseb, ki so jim programi javnih del namenjeni

Ciljna skupina brezposelnih oseb za vključitev v programe javnih del so dolgotrajno brezposelne osebe, prijavljene na Zavodu 12 mesecev v zadnjih 18 mesecih in brezposelni Romi.

Z merili za izbor programov javnih del območne službe Zavoda za zaposlovanje določijo, katere izmed naštetih ciljnih skupin brezposelnih oseb bodo dodatno spodbujale za vključitev v programe javnih del s tem, da bodo upoštevale strukturno brezposelnost na njihovem območju. To so:

- brezposelne osebe, starejše od 50 let,
- brezposelne osebe s I. in II. stopnjo strokovne izobrazbe,
- brezposelni iskalci prve zaposlitve,
- brezposelne osebe s posebnimi ovirami pri zaposlovanju (Romi, upad delovne sposobnosti, socialne razmere idr.),
- brezposelni invalidi, katerih invalidnost je ugotovljena z odločbo pristojnega organa.⁹

5.4 Cilji programov javnih del

Dosedanje izkušnje kažejo, da se je po začetni nezainteresiranosti in nezaupanju interes za vključitev v javna dela iz leta v leto povečeval.

---

⁹ Kot invalidi štejejo osebe po 3. členu Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (Ur.l. RS, št. 100/05 – UPB1), podrobno so naštetih v 3. členu Navodila za izpolnjevanje obrazca prijave v zavarovanje za invalide (Ur. l. RS, št. 10/05 in 43/05).

Cilji, ki jih želimo v Sloveniji doseči z izvajanjem Programa javnih del za leto 2007, so:

- v javna dela vključiti povprečno 2200 brezposelnih oseb na mesec, oziroma 3500 na letni ravni,
- 5 odstotkov udeležencev javnih del vključiti v programe usposabljanja in izobraževanja za potrebe izvajanja javnega dela,
- v javna dela vključiti najmanj 50 odstotkov brezposelnih oseb, ki so prejemniki denarnega nadomestila in denarne socialne pomoči,
- v šestih mesecih po končanem Programu (30. 6. 2008) naj bi iz javnih del prešlo v redno zaposlitev 25 odstotkov udeležencev,
- 10 odstotkov vključenih udeležencev v programe javnih del v letu 2007 naj bi prešlo v zaposlitev.

Javna dela v Sloveniji so prilagojena našim razmeram in se še vedno razvijajo in dopolnjujejo. Prav v razvoju javnih del se kaže vedno večja podobnost naših javnih del z javnimi deli v drugih evropskih državah. To je vidna zlasti pri vključevanju težje zaposljivih oziroma rizičnih skupin brezposelnih v javna dela.

5.5 Financiranje programov javnih del

Financiranje javnih del se izvaja v skladu z določili Pravilnika o financiranju javnih del (Uradni list Republike Slovenije, št. 112/2006, 11/2006). Ta pravilnik določa merila za oblikovanje kvot sredstev javnega razpisa za financiranje lokalnih in nacionalnih programov javnih del, merila za določanje deležev plač za brezposelne osebe, vključene v lokalne in nacionalne programe javnih del, ki jih sofinancira oziroma v celoti financira Zavod, vrsto stroškov, ki jih Zavod pokriva poleg deleža plač, ter način poročanja Zavoda MDDSZ.

Financiranje javnih del po posameznih območnih enotah Zavoda poteka na podlagi odobrenih kvot, ki so objavljene v javnem razpisu za izbor in financiranje programov javnih del. Razpisane kvote se določijo glede na delež ciljnih skupin brezposelnih oseb za vključitev v programe javnih del v območni službi Zavoda in glede na delež vseh brezposelnih oseb v območni službi Zavoda v odnosu na Slovenijo.

5.5.1 Finančne obveznosti partnerjev

Finančne obveznosti udeležencev v programih javnih del se določijo v skladu s kriteriji, določenimi z javnim razpisom za izbor lokalno zaposlitvenih programov javnih del in s Pravilnikom o financiranju javnih del. Medsebojne obveznosti med Zavodom za zaposlovanje in naročnikom oziroma izvajalcem javnega dela se uredijo s pogodbo o izvajanju posameznega programa javnega dela, ki jo sklenejo Zavod, naročnik in izvajalec javnega dela.

Finančne obveznosti Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje

Zavod zagotavlja sredstva za:

- stroške predhodnega zdravniškega pregleda udeležencev javnih del,
- delež plač v skladu s Pravilnikom o financiranju javnih del (Uradni list RS, št. 112/06),
- prevoz udeležencev javnih del na delo in z njega,
- prehrano udeležencev javnih del med delom,
- vključitev udeležencev javnih del v programe usposabljanja in izobraževanja za potrebe programa javnega dela,
- prevoz na usposabljanje in izobraževanje.

Delež plač, ki ga pokriva Zavod, določa Pravilnik o financiranju javnih del. in je odvisen od stopnje brezposelnosti v občini ter znaša od 40 odstotkov do 85 odstotkov plače. Določa tudi nekatere specifične kriterije oziroma merila (starejši od 50 let z upadom delovne sposobnosti) za nacionalne programe, katerih naročnik je občina.

Finančne obveznosti naročnika oziroma izvajalca javnih del

Naročniki oziroma izvajalci javnih del so nedvomno zainteresirani za javna dela, saj bi brez tega ne mogli izvajati del, ki zanje pomenijo neko novo kvaliteto oziroma dopolnitev njegovega dela.

Naročniki oziroma izvajalci javnih del morajo zagotoviti sredstva za:

- razlike plač za udeležence javnih del,
- regres za letni dopust,
- dodatke za posebne obremenitve pri delu, neugodne vplive okolja, nevarnost pri delu in delo v delovnem času, ki je za delavce manj ugoden,
- materialne stroške, vključno s stroški za prostor in potrebno opremo,
- udeležencem, katerih plača ne dosega minimalne plače, zagotavljajo tudi izplačilo prispevkov za socialno varnost v skladu z zakonom, ki ureja prispevke za socialno varnost, ter kot osnovo upoštevajo minimalno plačo.

5.5.2 Poročila o izvajanju javnih del

MDDSZ spremlja izvajanje Programa javnih del zlasti po trimesečjih, polletnih in letnih poročilih ter ocenah, ki mu jih predloži Zavod, ocenah in raziskavah, mesečnih zahtevkih za izplačilo sredstev iz proračuna, ki jih predloži Zavod, in s svojimi predstavniki v upravnem odboru Zavoda.

Zavod poroča MDDSZ o izvajanju Programa javnih del s predložitvijo podatkov o uresničevanju ciljev programa, o številu in strukturi naročnikov, izvajalcev in

udeležencev ter o porabljenih sredstvih za izvajanje Programa javnih del v skladu z določili pravilnika, ki ureja financiranje javnih del.

6 JAVNA DELA V OBČINI PIRAN V FUNKCIJI AKTIVNE POLITIKE ZAPOSLOVANJA

Zaradi prehoda na novo metodologijo, ki je bila na Zavodu uvedena s 1. 1. 2007, podatki za letošnje leto še niso na razpolago. Zato zajemam podatke za obdobje 2000 do 2006.

6.1 Stanje na trgu dela v občini Piran

Ker sem gibanje zaposlovanja in brezposelnosti od leta 2000 do 2005 predstavila že v predhodnem poglavju, se tu osredotočam le na leto 2006.

V Sloveniji je bilo v letu 2006 ugodno gospodarsko stanje, saj je bila gospodarska rast 5,2 odstotka, kar je 1,2 odstotne točke več kot leta 2005 in največ po letu 1999. Poganjala sta jo predvsem tuje povpraševanje in investicijska aktivnost. Posledično se je okrepila tudi zaposlenost, predvsem v drugi polovici leta 2006.

Ugodno gospodarsko stanje v državi se ujema tudi z rastjo zaposlovanja v občini Piran.

V občini Piran je bilo v letu 2006 7.598 aktivnega prebivalstva, od tega kar 7.005 delovno aktivnega prebivalstva. Daleč največ zaposlenih, in sicer 6.171, je bilo v podjetjih in drugih organizacijah ter zaposlenih pri samozaposlenih, 834 delavcev pa je bilo samozaposlenih. Odstotek zaposlenih se je v primerjavi z letom poprej povečal za 1 odstotek.

Potreba po delovni sili v občini Piran je seveda odvisna od celotne gospodarske in družbene strukture v občini. Daleč največ je zaposlenih v gostinstvu. Tu je bilo leta 2000 zaposlenih 1538 delavcev, kar je znašalo 24 odstotkov zaposlenih v občini. Število zaposlenih v gostinstvu se je vseh zadnjih šest let povečevalo in je leta 2006 znašalo 1.686 delavcev oziroma 24,6 odstotka vseh zaposlenih v občini. Predelovalne dejavnosti že več let izkazujejo rast prijavljenih potreb po delavcih. V letu 2006 je bilo največ povpraševanja s strani delodajalcev iz sektorja storitvenih dejavnosti, sledi sektor industrije in gradbeništva, najmanj potreb po delovni sili pa je bilo s strani delodajalcev iz kmetijskega sektorja.

Podobne trende kaže tudi druga največja dejavnost v občini, to je trgovina in popravila motornih vozil ter izdelki široke potrošnje. Tu je bilo leta 2000 zaposlenih 918 delavcev, leta 2006 pa 1.686 delavcev.

Podobno tudi druge javne, skupne in osebne storitve, kjer se je od leta 2000, ko so bili zaposleni 853 delavci, povečalo število zaposlenih v letu 2006 na 925.

Nasprotni trend pa kaže zaposlenost v izobraževanju, kjer se je število zaposlenih iz 732 v letu 2000 zmanjšalo na 702 v letu 2006. Še bolj izrazit padec pa je v predelovalni dejavnosti. Tu je število zaposlenih iz 631 v letu 2000 padlo na 320 v letu 2006, kar je nedvomno povezano z reorganizacijo in selitvijo podjetja Droge Portorož.

Brezposelnost ima v občini Piran zaradi specifične gospodarske strukture sezonski značaj, saj se v prvi polovici leta brezposelnost zmanjšuje, v drugi polovici pa stagnira oziroma povečuje. Ta gibanja so zlasti v gostinstvu, turizmu in gradbeništvu.

V celoti je bila povprečna stopnja brezposelnosti v občini Piran v letu 2006 7,7 odstotkov, kar je za 0,8 odstotka manj kot leta 2005 in 0,9 odstotka nižja kot na nivoju Slovenije.

V letu 2006 se je zaposlilo 433 registrirano brezposelnih oseb iz občine Piran, in sicer s posredovanjem pri zaposlitvi, z uveljavljanjem statusa družinskega pomočnika, z vključitvijo v javna dela, z zaposlitvijo invalida v podporni zaposlitvi ali pa so si zaposlitev poiskali sami. Samozaposlilo, večinoma s pomočjo Zavoda, pa se je celo 35 brezposelnih oseb, ker je bistveno več kot v preteklih letih.

Brezposelnost se je tako iz 758 v letu 2005 zmanjšala na 593 v letu 2006. Največ brezposelnih ima IV. stopnjo izobrazbe (164), sledijo pa I. stopnja (163) in V. stopnja (150). Največ registrirano brezposelnih je žensk (271), sledijo pa jim dolgotrajno brezposelni (257) ter brezposelni, stari nad 50 let.

6.2 Izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja v občini

Ukrepi APZ so temeljili na strateških ciljih Nacionalnega programa razvoja trga dela in zaposlovanja do leta 2006, Nacionalnem akcijskem programu zaposlovanja 2004 in revidiranih smernicah nove Evropske strategije zaposlovanja.

Izvedbeni cilji Programov APZ so bili usmerjeni v:

- pospeševanje zaposlovanja,
- zmanjševanje strukturne brezposelnosti,
- odpiranju novih delovnih mest,
- zmanjševanje regionalnih razlik.

Območna služba Koper ima vsako leto določena sredstva za izvajanje programov APZ. Tako je v letu 2006 za izvajanje programov APZ porabila predvideno kvoto sredstev v višini 505.914.126,00 sit oziroma 2.111.142,24 eurov, od tega 330.352.979,00 sit oziroma 1.378.538,55 eurov iz proračuna in 175.561.147,00 sit oziroma 732.603,68 eurov iz sredstev Evropskega socialnega sklada (Zavod).

V občini Piran so se po podatkih Zavoda tako v tem letu izvajali naslednji ukrepi APZ-ja:

- Poklicna orientacija in pomoč pri zaposlitvi.
- Usposabljanje in izobraževanje.
- Spodbude za zaposlovanje.

Z nalogami poklicne orientacije in pomoči pri zaposlitvi zajemamo naloge poklicne orientacije, ki se nudi mladim šolajočim, brezposelnim in tistim zaposlenim osebam, ki potrebujejo informacije za spremembo poklicne poti.

Pomoč pri zaposlitvi je ukrep, ki je namenjen brezposelnim osebam, ki pri iskanju zaposlitve potrebujejo manjšo pomoč (Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve, Klub za iskanje zaposlitve, Delovni preizkus in Zdravstveno svetovanje).

V vse oblike poklicne orientacije in pomoči pri zaposlitvi je bilo v občini v letu 2006 vključenih 4.628 oseb (Zavod).

Usposabljanje in izobraževanje je ukrep, ki je namenjen brezposelnim osebam, ki za uspešen nastop na trgu dela potrebujejo dodatno usposabljanje in izobraževanje (Institucionalno usposabljanje, Izboljšanje računalniške pismenosti Phare 2003, Usposabljanje na delovnem mestu, Program izobraževanja in pridobitve NPK – Program 10.000+, PUM – projektno učenje za mlajše odrasle, UŽU – usposabljanje za življenjsko uspešnost). V navedeni ukrep je bilo v občini Piran vključenih 161 oseb (Zavod).

V okviru ukrepa Spodbude za zaposlovanje so v koprski regiji in s tem tudi v piranski občini izvajali aktivnost spodbujanje novega zaposlovanja, s katerim so želeli spodbuditi delodajalce, da se odločijo za zaposlitev tistih oseb, ki se praviloma težje zaposlujejo (Spodbujanje novega zaposlovanja, Subvencije za samozaposlitev, Nadomestitev dela plače invalidu in težje zaposljivi osebi, Spodbujanje novega zaposlovanja starejših). V občini Piran je bilo v letu 2006 v ta ukrep vključenih 41 oseb (Zavod).

V okviru ukrepa Neposredno ustvarjanje novih delovnih mest so v regiji in tudi v občini Piran izvajali Lokalno zaposlitvene programe – javna dela in Subvencije zaposlovanja pri izvajanju pomoči na domu, oskrbi invalidov – program »invalidi invalidom«. V ukrep je bilo vključenih 41 oseb (Zavod).

6.3 Strukturne značilnosti brezposelnih oseb, vključenih v ukrepe aktivne politike zaposlovanja v občini

Ciljne skupine APZ so težje zaposljive brezposelne osebe, kot jih v 6. členu določa Pravilnik o izvajanju ukrepov APZ (Uradni list RS, št. 64/2002). To so: osebe, stare nad 50 let, dolgotrajno brezposelni, osebe brez izobrazbe in delovnih izkušenj, z ugotovljenimi ovirami pri zaposlitvi (zdravstveni in drugi).

Po podatkih Zavoda je bilo v ukrepe pomoči pri zaposlitvi vključenih 51 odstotkov žensk. Prevladovali so mladi brez izobrazbe (49 odstotkov), sledili so jim dolgotrajno brezposelni, praviloma starejši (30 odstotkov). Zelo malo pa je bilo neprijavljenih brezposelnih oseb in že zaposlenih.

V ukrep Usposabljanja in izobraževanja je bilo vključenih kar 60,8 odstotkov žensk, sledili so jim dolgotrajno brezposelni (30 odstotkov).

V ukrep Spodbude za zaposlovanje je bilo vključenih največ težje zaposljivih brezposelnih oseb, v ukrep Neposredno ustvarjanje novih delovnih mest pa je bilo v občini vključenih 41 brezposelnih oseb. Tudi ti podatki kažejo, da so zaposlitveno bolj ogrožene ženske kot moški in pa tisti brez ali z nizko stopnjo izobrazbe.

6.4 Izvajanje programov javnih del v občini

Javna dela so lokalno zaposlitveni programi, ki so namenjeni vzpodbujanju novih delovnih mest in zaposlovanju težje zaposljivih brezposelnih oseb na različnih področjih. Javna dela vzpodbujajo socialnoekonomski razvoj lokalnih skupnosti, saj omogočajo opravljanje nepridobitnih del in storitev, ki jih ni mogoče izvajati kot redno dejavnost, s tem pa prispevajo k dvigu kakovosti življenja občanov. Javna dela odkrivajo tudi nove tržne priložnosti in omogočajo izvajalcem in naročnikom spoznavanje in vzgajanje kadra za kasnejšo zaposlitev. Z izvajanjem programov javnih del se hkrati ugotavlja, ali se osebe, vključene v javna dela, trajno potrebuje in se jih kasneje redno zaposli ali pa so zaposlene samo za obdobje izvajanja programa javnih del.

V občini Piran se programi javnih del izvajajo od samega začetka javnih del v Sloveniji leta 1991. Pričelo se je z javnimi deli na področju socialnega varstva in na področju komunale. Kasneje so se razvili programi javnih del tudi na drugih področjih gospodarstva in negospodarstva, zlasti na področju izobraževanja, kulture, kmetijstva in drugi programi.

Zavod vsako leto opravi javni razpis za izbor lokalnih zaposlitvenih programov-javnih del v Republiki Sloveniji, ki so namenjeni vzpodbujanju razvoja delovnih mest in ohranitvi ali razvoju delovnih sposobnosti brezposelnih oseb.

Z javnim razpisom so območnim službam Zavoda določene višina sredstev ter ciljne skupine brezposelnih oseb, ki se bodo lahko vključevale v programe javnih del. Te ciljne skupine se določijo vsako leto glede na strukturo brezposelnih oseb.

Tako so bile na primer za leto 2006 določene naslednje ciljne skupine:

- Skupina A zajema brezposelne osebe, starejše od 50 let, ki so prijavljene na Zavodu nad 6 mesecev; brezposelne osebe s I. in II. stopnjo strokovne izobrazbe, prijavljene na Zavodu nad 2 leti; brezposelne osebe, prijavljene na Zavodu nad 3 leta, in invalide. V razvojne programe javnih del, ki so namenjeni razvoju novih delovnih mest, pa tudi brezposelne osebe, prijavljene na Zavodu nad 1 leto.

- Skupina B zajema posebej ranljive ciljne skupine brezposelnih oseb (starejše od 50 let, ki so prijavljene na Zavodu nad 1 leto; osebe s I. in II. stopnjo strokovne izobrazbe, ki so prijavljene pri Zavodu nad 3 leta; brezposelne osebe, ki so prijavljene pri Zavodu nad 4 leta; Rome, zdravljeni odvisnike, osebe po prestajanju zaporne kazni, žrtve nasilja in druge težje zaposljive brezposelne osebe z ugotovljeno zaposlitveno oviranostjo).
- Skupina C zajema dve podskupini, in sicer podskupino C/1 in podskupino C/2. V podskupino C/1 so v program v območjih Območne službe Koper, kjer je bila brezposelnost višja od povprečne v Sloveniji, vključene tudi brezposelne osebe iz ciljnih skupin težje zaposljivih oseb, določene v 6. členu Pravilnika o izvajanju ukrepov APZ¹⁰. V podskupina C/2 pa so vključene brezposelne ženske, prijavljene pri Zavodu nad 3 leta.
- Skupina D zajema brezposelne osebe s VI. In VII. stopnjo strokovne izobrazbe, prijavljene pri Zavodu nad 3 leta.

V občini Piran se potencialni izvajalci vsako leto javljajo na razpis. Občina Piran ima tudi sicer kar zanimivo gospodarsko strukturo in sistem organiziranosti negospodarstva. Ima razmeroma dobro razvito izobraževanje, tako osnovnošolsko kot srednješolsko in visokošolsko. Ima tudi dva specializirana zavoda za otroke s posebnimi potrebami. Dobro ima razvito športno dejavnost in delo z mladino. Na mnogih teh področjih se pojavljajo ideje in nove oblike dela, ki še niso sistemsko urejene. Tudi skrb za starejše je v občini dobro razvita in področje razvija še nove oblike.

Tabela 6.1 Obseg in vrste programov javnih del v občini Piran v obdobju 2000 – 2006

Programi javnih del	Število zaposlenih v programih javnih del						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Programi s področja socialnega varstva	8	9	9	8	6	12	10

¹⁰ Po 6. členu Pravilnika o izvajanju ukrepov APZ je težje zaposljiva oseba tista, ki: je mlajša od 25 let ali oseba, ki je pred manj kot dvema letoma končala redno šolanje in je iskalec prve zaposlitve; ni dosegla stopnje srednjega strokovnega izobraževanja, srednjega poklicno-tehničnega izobraževanja oziroma splošnega srednjega izobraževanja; je starejša od 50 let; je dolgotrajno brezposelna oseba, kar pomeni, da je oseba brezposelna 12 mesecev v zadnjih 16 mesecih, ali, če je oseba mlajša od 25 let, ki je brezposelna 6 mesecev v zadnjih 8-ih mesecih; sama skrbi za enega ali več otrok, ki so stari manj kot 26 let, če se redno šolajo, ali katere zakonec je brezposeln; ima ugotovljeno zaposlitveno oviranost; ima ugotovljen upad delovnih sposobnosti, ki nima za posledico statusa invalidnosti; je invalid, kar pomeni oseba, ki ji je z odločbo priznan status invalida ali lastnost invalidne osebe (Uradni list RS, številka 64/2002).

Programi s področja izobraževanja	9	7	9	10	8	10	9
Programi s področja kulture	3	2	2	4	3	2	4
Programi s področja naravovarstva in komunale	10	15	12	12	10	10	11
Programi s področja kmetijstva	4	4	4	4	3	3	3
Drugi programi javnih del	1	1	1	1	1	1	1
Skupaj	35	38	37	39	31	38	38

Vir: Občina Piran, 2007.

Podatki kažejo, da se občina Piran zaveda problema brezposelnih in skuša preko sistema javnih del vzpodbujati nastajanje novih delovnih mest ter zainteresirati in aktivirati brezposelne za njihov profesionalni razvoj.

Številka o blizu 40 delovnih mest, ki se vsako leto pojavljajo preko sistema javnih del, je vsekakor ugodna, saj kratkoročno rešuje problem precejšnjega števila brezposelnih v občini in vzpodbuja odpiranje novih delovnih mest. Preko sistema javnih del je v občini Piran, od začetka njihovega izvajanja, prešlo v redno zaposlitev več brezposelnih. Podjetja oziroma organizacije prav preko javnih del razvijajo nova področja in nova delovna mesta, brezposelni pa preko javnih del spoznavajo dela, ki jih prej niso poznali in v njih najdejo svojo novo poklicno pot.

Tako so se po zaključku vključitve v programe javnih del v občini v obravnavanem obdobju redno zaposlili štirje brezposelni, ki so bili vključeni v program pomoči na domu pri Centru za socialno delo Piranu, dve osebi iz programa javnega dela terapevtska skupnost srečanje pri Zavodu Pelikan Karitas. Ena brezposelna oseba iz programa javnih del pomoči z osebno asistenco duševno prizadetim mladostnikom pri Skladu Silva – Društvu za kakovostno življenje ljudi s posebnimi potrebami je prešla v projektno zaposlitev. Ena brezposelna oseba je prešla iz javnih del v redno zaposlitev v program e-šole Osnovne šole Cirila Kosmača Piran. Dve brezposelni osebi pa sta iz programa pomoči pri izvajanju dejavnosti mladinskega centra pri Športnem in mladinskem centru Piran prešli v zaposlitev.

Kot izvajalci javnih del so se v obravnavanem obdobju pojavljali različni izvajalci s področja izobraževanja, socialnega dela, kulture, humanitarnega dela, razvoja, društev in tudi gospodarske javne službe, kot so: Osnovna šola Cirila Kosmača Piran, Osnovna šola Lucija in Osnovna šola Sečovelje, Center za socialno delo Piran, Javno podjetje Okolje Piran, Športni in mladinski center Piran, Rdeči križ Slovenije, območna organizacija Piran, Regionalni razvojni center Koper, Obalne galerije Piran, Župnijski urad Piran, Gasilsko društvo Piran, Obalno društvo za zaščito živali, Društvo Faros univerza za tretje življenjsko obdobje, Varstveno delovni center Koper, enota Portorož,

Zavod Karitas Samarijan, Zavod Pelikan Karitas, Sklad Silva - Društvo za kakovostno življenje ljudi s posebnimi potrebami, TnT Slovenija, društvo za izenačevanje pravic.

6.5 Vsebine programov javnih del v občini Piran

Programi javnih del s področja socialnega varstva

Področje sociale ima v sodobnem času najrazličnejše naloge, s katerimi pomaga tistim posameznikom in družbenim skupinam, ki so ogroženi ali se ne morejo brez družbene pomoči uresničevati in zadovoljevati svojih potreb. V občini Piran se v zadnjih letih pojavljajo oblike, ki so nove in še niso v družbenem sistemu. Zato se lahko uresničujejo le s pomočjo javnih del.

Programe javnih del s področja socialnega varstva v občini Piran so izvajali TnT Slovenija, društvo za izenačevanje pravic, Center za socialno delo Piran, Rdeči križ Slovenije, območna organizacija Piran, Sklad Silva - Društvo za kakovostno življenje ljudi s posebnimi potrebami in Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Koper.

TnT Slovenija, društvo za izenačevanje pravic, je izvajalo program spremljanja in podpore ljudem z izkušnjo duševne prizadetosti. Duševno prizadetim osebam z raznovrstnimi metodami pomaga pri njihovi vključitvi v vsakdanje življenje in pri doseganju njihovega telesnega in duševnega napredka.

Center za socialno delo Piran je izvajal program pomoči družinam z otroci s posebnimi potrebami. Tem otrokom je pomagal pri učenju za preizkuse znanja v času njihovega šolanja ter pri njihovi vzgoji.

Center za socialno delo Piran je poleg omenjenega programa izvajal tudi program pomoči brezdomcem. Program je obsegal pomoč brezdomcem na različnih področjih (terapevtska pomoč, psihosocialna pomoč idr.) v njihovih začasnih namestitvah.

Rdeči križ Slovenije, območna organizacija Piran, je izvajal program pomoči pri izvajanju humanitarnih dejavnosti za občane, kot so urejanje registrov idr.

Sklad Silva, Društvo za kakovostno življenje ljudi s posebnimi potrebami, je društvo, ki izvaja program pomoči z osebno asistenco duševno prizadetim mladostnikom.

Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Koper je v okviru javni del izvajalo program osebne asistence in nege slepih in slabovidnih oseb. Izvajal pa je tudi program pomoči slepim in slabovidnim pri uporabi sodobne računalniške informacijske opreme.

Varstveno delovni center Koper je izvajal program pomoči invalidnim osebam v Varstveno delovnem centru Koper, enoti Portorož..

Zavod Pelikan Karitas je izvajal program pomoči zasvojenim in njihovim svojcem na območju Primorske.

Zavod Karitas Samarijan je izvajal program Vrtnica – skupina za zdravljenje odvisnosti od alkohola.

Programi javnih del s področja izobraževanja

V občini Piran obstajajo poleg vrtcev in osnovnih šol tudi dve specializirani instituciji za otroke s posebnimi potrebami, tri srednje šole ter en višješolski in dve visokošolska zavoda. Tudi na področju izobraževanja se pojavljajo nove oblike dela, najpogosteje v smislu pomoči posameznikov, ki so pri izobraževanju ovirani oziroma ogroženi. Včasih pa gre tudi za nadstandardne storitve in povsem nove vsebine, ki niso sistemsko financirani.

Programi javnih del s področja izobraževanja v občini Piran so izvajali Osnovna šola Cirila Kosmača Piran, Osnovna šola Lucija in Osnovna šola Sečovlje, Faros univerza za tretje življenjsko obdobje ter Športni in mladinski center Piran.

Osnovni šoli Piran in Sečovlje sta izvajali programe učne pomoči učencem.

Poleg omenjenega programa je Osnovna šola Cirila Kosmača Piran izvajala tudi program e-šole, ki je obsegal opremljanje šole z informacijskim sistemom za zunanje uporabnike lokalne skupnosti, ki sicer nimajo drugih možnosti dostopa do tovrstne opreme.

Faros, univerza za tretje življenjsko obdobje s sedežem v Luciji, je opravljal dejavnosti, ki so bile namenjene izobraževanju in aktiviranju starejših oseb za njihovo osebno rast, samouresničitev in dejavno vključevanje v družbo.

Športni in mladinski center Piran je izvajal program pomoči pri izvajanju dejavnosti mladinskega centra, ki je namenjen vključevanju mladine iz lokalnega okolja v prostočasovne, kulturne, prostovoljne in druge aktivnosti.

Programi javnih del s področja kulture

Programi javnih del s področja kulture so v občini Piran izvajala Obalne galerije Piran in Župnijski urad Piran.

Obalne galerije Piran so izvajale program informiranja obiskovalcev in nadzor ter pomožna tehnična dela.

Župnijski urad Piran pa je v sklopu javnih del izvajal program varovanja kulturne zakladnice.

Programi javnih del s področja naravovarstva in komunale

Programi javnih del s področja naravovarstva in komunale sta izvajala Javno podjetje Okolje Piran in Gasilsko društvo Piran.

Javno podjetje Okolje Piran je izvajalo komunalne programe javnih del, kot so vzdrževanje javnih površin in zelenic.

Gasilsko društvo Piran je izvajalo program skrbništva otroških igrišč in program pomoči pri varovanju kulturne dediščine v občini Piran.

Programi javnih del na področju kmetijstva

Regionalni razvojni center Koper je izvajal program urejanja podeželja občine Piran, ki vključuje ureditev in vzdrževanje nekategoriziranih poti (kolovozi, označene peš poti idr.) ter ostala dela na podeželju, ki se jih izvaja v skladu z javnim interesom. Program se je izvajal v Sečovljah ter vseh treh vaseh občine Piran: Padna, Sv.Peter in Nova vas.

Drugi programi javnih del

Med druge programe javnih del se uvršča izvajanje programa Obalnega društva za zaščito živali, in sicer programa zaščite živali. Ker je problem zaščite živali aktualen in je v interesu vseh treh obalnih občin, je bilo tudi financiranje skupno.

6.6 Financiranje programov javnih del v občini

Financiranje programov javnih del poteka preko območnih enot Zavoda na podlagi odobrenih kvot, ki so objavljene v vsakoletnem javnem razpisu za izbor in financiranje programov javnih del. Razpisane kvote se določijo na podlagi deleža ciljnih skupin brezposelnih oseb za vključitev v programe javnih del v območni službi Zavoda v odnosu na Slovenijo in glede na delež vseh brezposelnih oseb v območni službi Zavoda v odnosu na Slovenijo. Pri določitvi kvot sredstev javnega razpisa se upošteva tudi regijski pristop za hitrejše zmanjševanje razlik med regijami.

Od leta 2000 je pri javnih delih uveljavljen diferenciran način financiranja izhodiščnih plač udeležencev javnih del, ki jih krije Zavod tako, da se občinam z višjim deležem brezposelnosti in nižjo stopnjo razvitosti zagotavlja višjo stopnjo sofinanciranja izhodiščnih plač.

Tako kot v preteklih letih je Zavod objavil Javni razpis za izbor programov javnih del v RS tudi za leto 2006 že v novembru 2005 (Uradni list RS, št. 97/2005). Z njim je Zavod določil tudi svoje deleže pri pokrivanju plač udeležencev javnih del ob upoštevanju uporabljenih kriterijev. Po teh je bila občina Piran tega leta uvrščena med občine, ki ne sodijo v območja z višjo stopnjo brezposelnosti od povprečja v Republiki Sloveniji. V občini Piran je bil delež brezposelnosti 3,5 odstotkov in torej nižji od dogovorjenega kriterija 5,4 odstotkov. Bruto dodana vrednost na prebivalca v občini Piran pa je bila 81,5 odstotkov in torej višja od kriterijske dodane vrednosti 68 odstotkov. Na tej podlagi je Zavod v letu 2006 sofinanciral 40 odstotkov plače udeležencev javnih del, preostalih 60 odstotkov pa je sofinancirala Občina Piran.

Poleg tako določenega deleža plač lahko Zavod za brezposelno osebo, ki je vključena v javna dela in je starejša od 50 let; za brezposelno osebo, pri kateri je ugotovljen upad delovnih sposobnosti, a zaradi tega nima statusa invalidnosti ter za invalidno brezposelno osebo, pri kateri je ugotovljena invalidnost z odločbo pristojnega organa, zagotavlja še do 30 odstotkov tistega deleža plače, ki ga krije naročnik oziroma

izvajalec programa javnih del. Zavod poleg deleža plače zagotavlja tudi sredstva za povračilo stroškov zdravniškega pregleda brezposelne osebe, javnega prevoza na delo, prehrane med delom, vključitve v program usposabljanja in izobraževanja za potrebe programa javnega dela ter javnega prevoza na usposabljanje in izobraževanje.

V obravnavanem obdobju je Zavod, območna služba Koper, sofinanciral večino programov za obdobje 10-mesecev, sezonska dela pa za 6 mesecev. Od tega je odstopalo le sofinanciranje izvajanja programa TnT Slovenija, društva za izenačevanje pravic, ki ga je Zavod sofinanciral 12 mesecev.

Med izvajalci, občino kot naročnikom in Zavodom se sklene tripartitna pogodba o izvajanju programa javnega dela. V pogodbi se navede obveznosti partnerjev pogodbe.

Občina kot naročnik mora zagotoviti:

1. da za program javnega dela obstaja javni interes,
2. kritje stroškov razlike do izhodiščnih plač za brezposelne osebe po Splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo ali negospodarstvo. V primeru, da se med izvajanjem programa javnih del spremeni višina plače, do katere so udeleženci upravičeni, so izvajalci oziroma naročniki dolžni to upoštevati pri izplačilih plač,
3. občina kot naročnik oziroma izvajalec kriti stroške za nagrajevanje uspešnosti brezposelnih oseb,
4. občina kot naročnik oziroma izvajalec mora kriti materialne stroške, vključno s stroški prostorov in potrebne opreme,
5. občina kot naročnik oziroma izvajalec mora pokrivati stroške dodatkov za posebne obremenitve pri delu, neugodne vplive okolja, nevarnost in dela v delovnem času, ki je za delavce manj ugoden, in sicer v višini, opredeljeni z ustrežno kolektivno pogodbo (za opravljanje takih del mora izvajalec predhodno pridobiti soglasje Zavoda).

Izvajalec mora zagotoviti:

1. da se program izvaja v skladu s potrjeno vsebino,
2. dogovor z Zavodom o pričetku javnega dela najmanj 10 dni pred dejanskim pričetkom,
3. napotitev brezposelnih oseb na zdravniški pregled,
4. sklenitev posebnih pogodb o zaposlitvi z vključenimi brezposelnimi osebami ter posredovanje kopij podpisanih posebnih pogodb o zaposlitvi in prijavnih obrazcev Zavodu v roku 15 dni od vključitve udeleženca,
5. vodenje dnevne evidence o prisotnosti udeležencev programa javnega dela na delu,

6. obračun in izplačilo plač ter ostalih stroškov v zvezi z delom (prehrana med delom, prevoz na delo),
7. strokovno vodenje programa in mentorstvo udeležencev programa,
8. izvajanje programa javnega dela v skladu s predpisi o varnosti in zdravju pri delu,
9. zaščitna sredstva za udeležence programa javnega dela,
10. udeležencem programa javnega dela omogočiti, da se vključujejo v programe usposabljanja in izobraževanja in da aktivno iščejo zaposlitev v skladu z zaposlitvenim načrtom,
11. na izdelkih, nastalih v okviru programa javnega dela in pri objavi rezultatov, na vidnem mestu označiti, da je to omogočil Zavod v okviru programa javnih del,
12. informiranje Zavoda o vseh predvidenih promocijskih aktivnostih, ki se nanašajo na program javna dela,
13. realizacijo predvidenih vključitev brezposelnih oseb opredeljenih v vlogi na razpis najkasneje v roku 30 dni od dneva predvidenega pričetka javnega dela,
14. pisno obveščanje Zavoda o vzrokih prenehanja vključenosti ali izključitve udeležencev programa javnega dela ter posredovanje fotokopije odjave,
15. pripravo zaključnega poročila o izvedbi programa javnega dela, na zahtevo Zavoda pa tudi pripravo obdobjnih poročil o izvajanju programa javnega dela,
16. kritje stroškov za nagrajevanje uspešnosti brezposelnih oseb,
17. za udeležence programa javnega dela, katerih plača ne dosega zneska minimalne plače, obračunati in izplačati prispevke za socialno varnost v skladu z zakonom, ki ureja prispevke za socialno varnost in pri tem kot osnovo upošteva minimalno plačo,
18. kritje materialnih stroškov, vključno s stroški prostorov in potrebne opreme,
19. pokrivanje stroškov dodatkov za posebne obremenitve pri delu, neugodne vplive okolja, nevarnost in dela v delovnem času, ki je za delavce manj ugoden, in sicer v višini, opredeljeni z ustrezno kolektivno pogodbo. Za opravljanje takih del mora izvajalec predhodno pridobiti soglasje Zavoda,
20. spoštovanje predpisov o delovnih razmerjih, ki se uporabljajo v javnih delih,
21. poslovanje preko interneta s posredovanjem liste prisotnosti udeležencev na delu za potrebe obračuna plač udeležencev programa javnega dela.

Izvajalec javnih del mora v poslovnih knjigah in poslovnih poročilih zagotoviti ločeno spremljanje poslovanja s sredstvi za izvajanje programa javnih del. Ločeno spremljanje poslovanja se zagotovi z vzpostavitvijo stroškovnega mesta za izvajanje programa javnih del.

Kot je razvidno, sistem javnih del zahteva pomembno sodelovanje in participacijo lokalnih oblasti oziroma občin.

Občina Piran nedvomno zelo rahločutno sodeluje pri organizaciji javnih del. Pravzaprav ne postavlja vprašanj svoje udeležbe. Še več, občina sama v celoti financira veliko programov javnih del. Pri tej odločitvi zasleduje cilje in namene javnih del ter kriterije, ki so določeni za javna dela. Tudi v primeru, ko programe javnih del v celoti financira občina, se sklene tripartitna pogodba, kjer Zavod s svojim podpisom potrdi, da oseba, ki se namerava zaposliti v program javnih del, ustreza kriterijem ciljne skupine ljudi (v tem primeru mora ustrezati vsaj minimalnim pogojem, in sicer, da je ta oseba prijavljena kot brezposelna oseba na Zavodu).

Občinski svet Občine Piran z letnim proračunom vsako leto zagotovi sredstva, namenjena za izvajanje programov javnih del. To so precejšnja sredstva, ki pa omogočajo vključitev v delo med 30 in 40 brezposelnim osebam. Tako je bilo v proračunu občine Piran za leto 2006 (Uradne objave PN, št. 4/2006) za izvajanje programov javnih del s področja naravovarstva in komunale namenjenih 23.000.000 sit oziroma 95.978 eurov, za izvajanje programov javnih del s področja sociale, vzgoje in izobraževanja, kulture ter za druge programe pa 26.250.000 sit oziroma 109.539 eurov.

Izvajalci so dovolj ozaveščeni ter ustvarjalni, da preko javnih del realizirajo tiste naloge in razvojne cilje, ki niso vključeni v regularni sistem financiranja, jih pa razmere in življenje potrebujejo.

7 SKLEP

Celokupne družbene spremembe in gospodarska gibanja v Sloveniji pomembno spreminjajo tudi trg dela. Po letu 1993 se izboljšuje stanje tako na področju brezposelnosti kot tudi na področju večje prožnosti trga dela. K temu sta nedvomno prispevala tudi APZ in celotna gospodarska aktivnost.

Na podlagi podatkov in analiz ocenjujem, da so programi in ukrepi APZ pozitivni, saj so prispevali k pospešeni rasti zaposlitvenih priložnosti in implementaciji različnih ukrepov APZ. S programi javnih del kot ukrepi APZ država povečuje delovno in socialno vključenost ciljnih skupin brezposelnih oseb, ki v posameznem okolju najtežje najdejo zaposlitev. Omogočajo razvoj novih delovnih mest in spodbujajo delodajalce za redno zaposlitev udeležencev. Ekonomska varnost je sicer nižja od tiste, ki jo imajo redno zaposleni na enakih ali podobnih delih, kljub temu pa je interes za vključitev v javna dela izredno velik. K pospešeni rasti in implementaciji raznolikih ukrepov je v veliki meri pripomogla tudi posodobitev in krepitev institucij na trgu dela, posebej Zavoda.

Država sama bo morala narediti še več za preprečevanje rasti brezposelnosti. S programi APZ bo morala poskrbeti, da bodo tisti, ki bodo postali brezposelni, ostali tesno povezani s trgom dela in povečali svojo usposobljenost ter tako lažje dobili novo zaposlitev.

Slovenija je na področju človeškega kapitala, zaposlovanja in trga dela na ravni povprečja EU, z relativno visoko stopnjo socialne varnosti pa jo pogosto celo presega. Toda na preveč togem trgu dela so še vedno prevelika strukturna neskladja, izobrazbena raven je prenizka, delež nezahtevnih delovnih mest pa previsok.

Slovenija mora povečati stopnjo zaposlenosti in razširiti delež zaposlenosti starejših. Konkurenčnost slovenskega gospodarstva je namreč odvisna od kakovosti delovne sile.

Posebno pozornost bo potrebno nameniti zmanjšanju regionalnih neskladij pri zaposlovanju in omejevanju neenakosti na trgu dela. Za prožnost trga bo potrebno doseči visoko stopnjo socialnega soglasja in zaupanja.

Strateške usmeritve v razvoju Slovenije stremijo h kar največji stopnji delovne aktivnosti v vseh starostnih skupinah, to je k taki dohodkovni in socialni politiki, ki bo zagotavljala, da se bo delo splačalo in bodo ljudje spodbujeni k aktivnemu zagotavljanju lastne socialne varnosti. Takšna politika bo omogočala zagotavljanje kakovostnih delovnih mest skozi rast gospodarske aktivnosti, ne pa skozi ohranjanje delovnih mest samo zaradi socialne skrbi.

Z analizo programov javnih del v občini Piran ugotavljam, da se občina zaveda problema brezposelnosti in se aktivno vključuje v njegovo reševanje. V ta namen vsako

Sklep

leto zagotavlja razmeroma velika finančna sredstva, kar nekaj programov pa financira tudi sama v celoti.

V piranski občini se izvajajo programi javnih del na različnih področjih. Javna dela tako omogočajo občini in izvajalcem razvijanje novih pobud, oblik in vrst dela, ki so v javnem interesu. Tako je v zadnjih letih precej brezposelnih oseb, vključenih v programe javnih del, prešlo v redno zaposlitev, kar kaže na utemeljenost javnih del in na njihovo razvojno naravnost.

Brezposelne osebe, ki so se preko programov javnih del poklicno aktivirale, razvile nove interese in sposobnosti ter zaposlile, pa pomembno zmanjšuje število brezposelnih v občini.

Ocenjujem, da je sistem javnih del v občini Piran uspešen, saj spodbuja nastajanje novih delovnih mest in aktiviranje brezposelnih oseb, ki se preko javnih del aktivno vključujejo v reševanje svojega položaja na trgu delovne sile.

LITERATURA

- Belčič, Franc. 1993. Kakšne programe izobraževanja in usposabljanja ponuditi brezposelnim. *Izobraževanje brezposelnih. Bled 7.4. – 9.4.1993*. 2 zv. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije. 379-389.
- Bubnov-Škoberne, Anjuta. 1997. Pospeševanje zaposlovanja in socialna varnost. *Podjetje in delo* 8: 1446-1447.
- Domadenik, Polona, Malačič, Janez in Marko, Pahor. 2006. *Trendi zaposlovanja in ekonomskih migracij na slovenskem trgu dela*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- European Commission. 2003. *Employment in Europe 2003: recent trends and prospects*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Hudales, Zdenka. 1996. *Javna dela v Sloveniji*. Ljubljana: Republiški zavod za zaposlovanje.
- Hvala, Lučila. 1996. *Programi javnih del v Sloveniji*. Ljubljana: Republiški zavod za zaposlovanje.
- Ivanuša-Bezjak, Mirjana. 1995. *Kako iskati zaposlitev*. Maribor: Rotis.
- Kolarič, Zinka in Mavricija, Batič. 2002. Javna dela. *Politika zaposlovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. 294-317.
- Kopač, Anja. 2002. Pasivna politika zaposlovanja-sistemi socialne varnosti za primer brezposelnosti. *Politika zaposlovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. 144-145.
- Kopač, Anja. 2004. *Aktivacija – obrat v socialni politiki*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Layard, Richard, Stephen, Nickell in Richard, Jackman. 2005. *Unemployment: macroeconomic performance and the labour market*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Leskovar-Špacapan, Gabrijela. 2003. Vodenje ljudi in ravnanje z njimi za spodbujanje njihove kreativnosti in inovativnosti – primer slovenskih organizacij. *Naše gospodarstvo* 49 (1-2): 53-68.
- Malačič, Janez. 1995. *O definiciji in ugotavljanju (merjenju) brezposelnosti*. Statistika dela, delovnih in življenjskih pogojev. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. 64-71.
- Preželj, Branka in Ivan Svetlik. 1992. *Zaposlovanje – perspektive, priložnosti, tveganja*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Rebernik, Miroslav. 2005. Razvojne ambicije podjetnikov in podjetnic v Sloveniji. *Naše gospodarstvo* 51 (1-2): 19-33.
- Senjur, Marjan. 1999. *Makroekonomija majhnega odprtega gospodarstva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Svetin, Irena. 2005. *Trg dela*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Svetlik, Ivan. 1985. *Brezposelnost in zaposlovanje*. Ljubljana: Delavska enotnost.

- Svetlik, Ivan. 1993. *Izobraževanje in trg dela*. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije.
- Svetlik, Ivan in Martina, Trbanc. 2002. Oblikovanje, izvajanje in evalvacija politike zaposlovanja. *Politika zaposlovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. 34-55.
- Svetlik, Ivan in Mavricija, Batič. 2002. Aktivna politika zaposlovanja. *Politika zaposlovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. 174-198.
- Zagler, Martin. 2004. *Growth and employment in Europe*. New York: Palgrave Macmillan.

VIRI

- Cvahte, Bojana. 2004. *Položaj starejših oseb na trgu delovne sile*. [Http://www.varuh-rs.si/index.php?id=106&tx_ttnews\[cat\]=23%2C24%2C25&tx_ttnews\[year\]=2004&tx_ttnews\[tt_news\]=470&tx_ttnews\[backPid\]=875&cHash=93fc26eec4](http://www.varuh-rs.si/index.php?id=106&tx_ttnews[cat]=23%2C24%2C25&tx_ttnews[year]=2004&tx_ttnews[tt_news]=470&tx_ttnews[backPid]=875&cHash=93fc26eec4) (11.7.2007).
- Eurostat. 2007. *Population and social conditions*. [Http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/&product=STRIND_EMPLOI&depth=3](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/&product=STRIND_EMPLOI&depth=3) (11.7.2007).
- Javni razpis za izbor lokalnih zaposlitvenih programov javnih del v Republiki Sloveniji za leto 2006. Uradni list RS, št. 97/2005.
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije. 2006. *Program javna dela za leti 2007 in 2008*. [Http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/javna_dela_07_08.pdf](http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/javna_dela_07_08.pdf) (1.6.2007).
- Nacionalni program razvoja trga dela in zaposlovanja do leta 2006. Uradni list RS, št. 92/2001.
- Pravilnik o financiranju javnih del. Uradni list RS, št. 112/06.
- Pravilnik o izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja. Uradni list RS, št. 64/2002.
- Pravilnik o izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja. Uradni list RS, št. 5/2007.
- Repovž, Mija. 2006. *Osamljeni med trdnjavami strahov*. [Http://www.reforme.si/aktualno.php?kaz=1024&vsebina=470&zap=4&nac=novica](http://www.reforme.si/aktualno.php?kaz=1024&vsebina=470&zap=4&nac=novica) (11.7.2007).
- Statistični urad Republike Slovenije. 2004. *Statistični letopis 2003*. [Http://193.2.238.17/letopis/index_vsebina.asp?poglavje=12&leto=2003&jezik=si](http://193.2.238.17/letopis/index_vsebina.asp?poglavje=12&leto=2003&jezik=si) (11.7.2007).
- Statistični urad Republike Slovenije. 2005. *Trg dela, Slovenija, 2000*. [Http://www.stat.si/doc/pub/rr-811-05.pdf](http://www.stat.si/doc/pub/rr-811-05.pdf) (1.6.2007).
- Zakon o delovnih razmerjih. Uradni list RS, št. 42/2002, 79/2006-ZZZPB-F.
- Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. Uradni list RS, št. 5/1991 (17/1991, 2/1994 - popr.), 12/1992, 12/1993-ZUPDN93, 71/1993, 38/1994, 80/1997 Odl.US: U-I-343/94, 69/1998, 67/2002, 2/2004-ZDSS-1 (10/2004 - popr.), 63/2004-ZZRZI, 79/2006, 114/2006-ZUTPG.
- Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. 2006. *Javni razpis za izbor programov javnih del v Republiki Sloveniji za leto 2007*. [Http://www.ess.gov.si/slo/Dejavnost/JavniRazpisi/03-11-06/JavniRazpis.pdf](http://www.ess.gov.si/slo/Dejavnost/JavniRazpisi/03-11-06/JavniRazpis.pdf) (1.6.2007).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. 2006. *Katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja za leti 2007 in 2008.*

